Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 89 (15712) | 1981 оной апрелиин 16, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

СОЁЛОЙ ГАЛНУУД ҺҮРСААР БАДАРАГ!

...ртиин социальна политикые бэелүүлхэ хэрэгтэ, шэ...үрнике хүмүүжүүлэн болбосоруулха асуудалые шийд...хэрэгтэ хото, хүдөөгэй клубууд, соёлой байшан...тон ехэ үүргэтэй гээшэ. Үзэл сурталай, политиче...хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаада...соёлой талаар хүн зоной эрилтые хангалгые һай...ха тушаа үшөө 1977 ондо КПСС-эй ЦК-гай, ...эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаһан мэдээ...тогтоолой ёһоор, хүдэлмэреэ эрид һайжаруулжа ша...клубууд, соёлой байшангууд манай республикада ...олон.

...ран һайханай коллективүүдэй хүдэлмэри яһала эдэб...гэжэ республикын районуудта болон городууд...болоно байһан харалганууд гэршэлнэ. Арадай уни...тедүүдэй, театрнуудай, дуу хатарай ансамбльнуу...хоорнуудай тоо олошоржо байнхай.

...эдэ уран һайханай арадай зарим коллективүүд ...нютагайнгаа хүн зониие хангахаһаа гадна, ондоо ...удаар гастрольдо гаража, уран бэлигээ харуулдаг ...тай. Жэшээнь, һаяхан Хэжэнгын районой «Ургы» ...ртэй арадай хоор Сэлэнгын районой нютагуудаар ..., яһала олон концерт харуулһан байна.

...редприятинйнгаа, колхоз болон совхозойнгоо, райо...о партийна, комсомолой ниитын бусад эмхинүүдтэй ...холбоо барисаатайгаар, тэдэнэйнгээ нарин хүтэлбэ...юро хүдэлмэреэ эмхидхэдэг клубна эмхи зургаанууд ...та туйладаг. Энэ талаар Улаан-Үдын районой Тар...айн соёлой байшангые, Бэшүүрэй районой Бага...айн соёлой комплексые, Мухар-Шэбэрэй районой ...кын, Сэлэнгын районой Үбэр-Зөөхэйн, Кабан...районой Байгал-Хударинин, Захааминай районой ...Азаргын хүдөөгэй соёлой байшангуудые Баунтын рай...түбэй клубые, Улаан-Үдын «Рассвет» гэжэ Соёлой ор..., Хойто-Байгалай Кичерын соёлой байшангые, За...районой Элхинин авто-заһабарилгын заводой соё...байшангые болон бусадые дурдамаар байна.

...зуура олон клубуудэй соёлой байшангуудай хү...үшөөл һанаһанда хүрэнэгүй. Илангаяа Улаан...олон клуб муугаар хүдэлнэ. Арадай уран бэли...хүгжөөхэ хүдэлмэридэ горитойхон дутагдалнууд дай.... Уран һайханай хүдэлмэридэ олон хүн хабаа...данагүй. Гадна уран һайханай хүдэлмэриие эмхид...үүлхэ хэрэгтэ албан хойрогоор хандалга гэхэ гү, ...нэгэн һайндэрнүүдтэ бэлдэлгын үедэ эдэбхи ...гаргаад лэ, тэрэнэй дүүргэхэдэ унтаршадаг ушар...үзэгдэһөөр. Хэжэнгын районой Бахлайтын хүдөө...клуб, Түнхэнэй районой Галвайн, Далахайн хүдөөгэй ...байшангууд хангалтагүй муу байдалтай.

...предприятинүүдэй, колхоз болон совхозуудай ...клубуудтаа, соёлойнгоо байшангуудта ...багаар хандуулдаг, тэдэниие заһабарилгада, ...бэлдэлгэдэ, алибаа хэрэгсэлээр хангалтада ...туһаламжа үзүүлдэггүй. Эндэ Загарайн районой ...Добо-Енхорой хүдөөгэй клубуудые нэрлэхэдэ ...Харьяата Эрхирэгэй совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй ...хандуулаагүйһөө боложо, үнгэрэгшэ үбэлэй үедэ ...клубууд суургатай байгаа.

...уудай материальна үндэһэн муу байна. Респуб...бухы клубуудай гурбанайнь нэгэ хубида кружо...хүдэлмэри эмхидхэхэ таһалганууд байхагүй. 140 ...капитальна заһабарилга хэхээр болонхой. Хүдөө...районуудта, мүн Улаан-Үдэдэ ошоодог клубууд ...һууритай. Гадна ниислэл хотымнай томо-томо за...предприятинүүд өөһэдын клубгүй байһаар.

...зуура клубуудай барилга һүүлэй жэлнүүдтэ һураг...удаараа. Республикын Хүдөө ажахын министерство ...тэй барилгала хайша хэрэгээр хандана. Буряа...АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёһоор, ...клубай барилга хараалагдаһан байгаа. Тэдэ мүнөө тэ...хоёрынь лэ баригдаад байна. Олон клубта мебель, ...ческэ хэрэгсэлнүүд, хүгжэмэй инструментнүүд, сце...ро ямдэхэ хубсаһа хунар дуталдана.

...эдэ клубуудта, соёлой байшангуудта (илангаяа ху...нютагта оршодогуудтань) кадрнууд дуталдаһаар. За..., Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Хоринын, Зэдын, Түн...районуудтахи хүдөөгэй клубуудта соёлой мэргэжэл...Хурамхаанай, Яруунын, Бэшүүрэй районуудта ...хүдэлмэрилэгшэд удаан тогтодоггүй. Республикын ...һуралсалай зургаануудта, ончолбол, Улаан-Үдын ...эрэлэй училищида, Зүүн Сибиринн соёлой ин...дта клубай мэргэжэлтэдые бэлдэлгэ горитойхон ду...гэжэ тэмдэглэхээр.

...эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ юундэ иимэ ...нууд байха болооб? Юундэб гэхэдэ, клубай хүдэл...һайжаруулхын тула республикын Соёлой мини..., профсоюзнуудай областной Совет, Зүүн Сиби...түмэр замай Улаан-Үдын отделениин түмэр замша...профсоюзай райком мүртэй эдэбхи үүсхэл гаргаагүй. ...уудтай эбсээд лэ байгаа бшуу. Үзэл сурталай ...шухала энэ участогые ёһотой методическа хү...хангадаггүй байгаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

...СС-эй обкомой бюро эдэ бүгэдэ асуудалнуудые һая...үзөөд, тусхай тогтоол баталан абаа. Тэрэ ...бодотоор бэелүүлэн, клубуудай, соёлой бай...хүдэлмэриие эрид һайжаруулха зорилго пар...организацинуудай, соёлой эмхи зургаануудай, за..., промышленна предприятинуудай, барил...колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үмэнэ ...

...хүдэлмэриие һайжаруулга халаа нютаг нюта...болбосоролые дээшэлүүлгэдэ нүлөөлхэ ёһотой. ...дашарамдуулан, районой түбүүдтэ, городской ..., томонууд предприятинууд шадар нажарай ...кино харуулдаг талмайтайгаар, хатарай, аттракци...газартайгаар соёлой болон амаралтын паркнуудые ... 1983 он болотор бэелүүлхэ шухала.

...гэхэдэ, 1983 ондо республикымнай тогтоһоор ...ой гүйсэхэнь шуу. Тиимэһээ соёлой эмхи зур...хүдэлмэри хадаа республикын ойн һайндэртэ бэ...хэмжээ ябуулгатай нягта холбоотойгоор эмхид...болоно.

...соёлой мэргэжэлтэдые бэлдэлгэдэ горитойхон ...хандуулха шухала. Соёлой эмхи зургаануудай ...эрилэгшэдэй ажаһуухаар гэр байрын барилгые саа...үргэлжэлүүлхэ хэрэгтэй. Гэр байраар хангалга ха...мэргэжэлтэдые һуурижуулгын нэгэ онол арга ...мартажа болохогүй.

...хүдэлмэриие һайжаруулгада комсомолой үүргэ .... Тиимэһээ залуушуулай эдэбхи үүсхэлые бада..., тэдэнэй уран бэлигые хүгжөөхын тула ВЛКСМ. ...эрид шууд хэмжээнүүдые хараалха уялгатай.

...хүдэлмэридэ бии байһан дутагдалнуудые усад...соёлой хүдэлмэриие үндэр дээдэ хэмжээндэ гаргажа, ...гаа ойн баярые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха, ...XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэлсэхэ ...гдана гээшэ. Ямаршье клуб, соёлой ямаршье гу...зониие суранзан шэнгеэр татадаг, ажалшадай су...һонёор үнгэргэдэг, үзэл сурталай, политиче...хүмүүжүүлгын ёһотой түб боложо үгэхэ ёһотой. Хото ...клубуудта соёлой галнууд һүртэйгөөр бадараг лэ!

...ГЭЭРЭЛШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

...ликын Гэгээрэлэй министерствын болон арадай гэ...дээдэ һургуулиин, научна эмхи зургаануудай хү...лэгшэдэй профсоюзай обкомой үүсхэлээр уржадар ...ци зарлагдажа, городской болон районуудай ара...эрэлэй таһагые даагшанар, юрэнхы эрдэмэй город...һургуулинуудай директорнүүд, профсоюзай комитедүү...түрүүлэгшэнэр, һургуулида ороодүй үхибүүдые хүмүү...эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд тэрээндэ ха... «Арадай гэгээрэлэй талаар КПСС-эй XXVI съез...шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ социалис мүрысөөнэй ...тэһэн асуудал конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. ...эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи сек...партиин XXVI съездын делегат **А. У. Модогоев** дэл...үгэ хэлээ.

...ликын гэгээрэлэй министр **П. Ф. Бардаханов** зүбшэн ...асуудалаар элидхэл хэбэ. Профсоюзай обкомой ...**В. Д. Климов** арбан нэгэдэхи табан жэлэй зорил...бэелүүлгэдэ профсоюзай үүргэ тухай элидхэл хэ...

...Үдын гороное даагша **Н. А. Чубаров**, Загарайн рай...Онохойн дунда һургуулиин месткомой түрүүлэгшэ ...Семенкова, Яруунын районой Нарһатын дунда һургуу...ернадые даагша **Т. Р. Гармадашиева** болон бу...хэлээ. Конференциин түгэсхэлдэ республикын Ми...рэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **С. В. Ангапов** ...

КОММУНИС СУББОТНИГЫЕ угтуулан

АРБАН нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын үдэрнөө эршэтэй, эмхитэйгээр ажаллажа эхилһэн түмэр хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргадаг С. М. Кировэй нэрэмжэтэ заводой коллектив коммунис субботнигой үдэр нэгэ хүндэл ажалдаа гаража хүдэлхэ зорилго урдаа табинхай. Тэдэнэй тоодо — Галина Фёдоровна Радикальцева ороно.

— Иимэ ажалай һайндэрые түрүүшынхеэ угтажа байна бэшэб. Жэл бүри манай коллектив эдэбхитэйгээр, эмхитэйгээр коммунис субботнигто хабаадажа, оройнгоо табан жэлэй жасануудта өөрынгөө хубитые оруулдаг гээшэ, — гэжэ электро-гагнууршан мэргэжэлтэй энэ нүхэрнай хөөрэнэ. — Мүнөөшье жэлдэ урда мэтэ үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлхэ байһамнай лабтай.

Зүб даа! Энэ үдэр ганса Галина Фёдоровна бэшэ, мүн энэ заводой түрүү хэбшэн Н. Ф. Житихина, токарь О. И. Ижигеева, хүдэлмэришэд Л. Е. Козленко, В. З. Зарубина, Л. А. Орлова, бусад ажалай һайндэрые шэнэ амжалтануудаар угтахаһаа гадна, тэрэ үдэр аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлжэ гарахаар зоригжонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Ф. Радикальцева ажалдаа.

М. СУТУРИНАЙ фото.

УЛААН-ҮДЭ

Эдэ үдэрнүүдтэ Буряадай хүдөө ажахын институдай багшанар, студентнэр коммунис субботнигто хабаадалсахаар түгэс бэлдэжэ байнад. Тус коллектив ажалай һайндэртэ «Байгал» гэжэ һуралсалай ажахыда хүдөө ажахын техникэ заһабарилха, үһалууриин һубаг, ханаабуудые, мүн сабшалан сэбэрлэхэ түсэбтэй. Тиихэдэ зарим студентнэр шубуунай фабрикада, мяханай комбинадта, городой үйлсэ, гудамжануудые ногооруулдаг эмхи зургаанда ошожо ажаллаха байна. Энээнһээ гадна институдайнгаа дэргэдэхиие болбосон түхэлтэй болгохо, хамтынгаа байранууд, һуралсалай кабинедүүд соохиие сэбэрлэхэ, набшаһата модо тариха даабаритай.

Тэрэшэлэн олон багшанар студентнэр кабинедүүдээ КПСС-эй XXVI съездын материалнуудай удхатай зохилдуулан шэмэглэн тоёохо байна. Энэ үдэр ажаллажа олоһон 4.500 түхэригөө табан жэлэй жасада оруулха.

Манай корр.

КАБАНСК

Москва хотын түрүү предприятинуудай үүсхэлые дэмжэжэ, ленинскэ коммунис субботнигто хабаадахые уряалһан хандалга Мысовая станциин локомотивна бригаданууд гаргаһан юм.

Апрелиин 18-най үдэр 238 хүн деподо хүдэлхөөэ ерэхэ. Тиихэдэ арбан найман поезд алмагдаһан түлишэ дээрэ хүдэлгэгдэхэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада Мысовая станциин коллектив 1700 түхэриг оруулха юм.

Манай корр.

ЗАГАРАЙ

Ажалай һайндэр мэтэ үнгэрдэг коммунис субботник эмхидхэхэ гэһэн москвагайхидай заншалта һайн һайхан үүсхэлые Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд һайшаан угтаа бэлэй. Тиихэдэ эдэнэр субботнигой үдэртэ зорюулан горитой ажал хэһэн байна. Тодорхойлбол, колхозой мэргэжэлтэд 700 һургаар бэлэдхэжэ, хэрэгтэй газартань зөөжэ асараа.

Штабай начальнигаар томигогдоһон колхозой правлениин түрүүлэгшэ Г. О. Буянтуевай мэдүүлһэнэй ёһоор, коммунис субботнигто бухыдөө 204 хүн хабаадалсажа, 1000 түхэригэй хүдэлмэри бүтээхэ юм. Эндэ олоһон 650 түхэригөө табан жэлэй жасада оруулхаар хараална.

«Улаан субботын» үдэр 50 гектар хахалагдадаг газар элүүнһээ сэбэрлэгдэжэ, олон жэлэй һайжаруулагдаһан бэлшээри тойруулан гурбан километр утатай хашаа бариха, мүн 500 һургаар отологдохо. 50 гектар хахалагдаһан газар борнойлогдохо байна. Тэрэшэлэн 100 гектар сабшалангай хүбхэнтэһэн хүрьһыень сооложо, 300 тонно наг зөөбэрилхэ гаргаха, табан теплицэдэ грядкануудые хэхэ түсэбтэй. Тиихэдэ олон колхознигууд малайнгаа байра сэбэрлэхэ байна. Тобшолбол, энэ үдэр хүн бүхэн онсо оролдосотойгоор ажаллахаар шиидэнхэй.

Д. ТУМАНОВ.

ТҮНХЭН

Түнхэнэй сельскэ Соведэй гүйсэдхэхэ комитет (түрүүлэгшэнь нүхэр Тугарин) коммунис субботник үнгэргэхэ бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна. Субботник эмхидхэхэ, үнгэргэхэ хэрэгые хүтэлбэрилхэ штаб гүйсэдкомой дэргэдэ байгуулагданхай. Энэ штабые Госкомсельхозтехникын районно отделениин директор И. Г. Конюшкин толгойлно.

Субботник үнгэргэхэ түсэб табигданхай, тэрэ үдэр хэхэ бүтээхэ юумэнэй хэмжээн тодорхойлогдонхой. Субботнигто алибаа ажал хэхээр сельскэ Соведэй харьяата 1600 гаран хүн гараха. Тэрэ тоодо 7-дохи СПТУ-гай, Түнхэнэй дунда һургуулиин 680 һурагшад, «Сибиряк» колхозой 650-һаа үсөөн бэшэ гэшүүд энэ хүдэлөөндэ хабаадаха юм. Колхозникуудай олонхинь хүдэлжэ байһан газартаа ажалаа үргэлжэлүүлхэ, тиихэдэ пенсионернүүд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд тосхонойнгоо үйлсэнүүдые сэбэрлэхэ, гэр шадарайнгаа газаахиие гуримшуулха зэргэтэй.

239 хүн промышленна предприяти болон барилга дээрэ ажаллажа, 1500 түхэригэй продукци гаргахаар шиидэнхэй.

Ленинскэ коммунис субботнигто хабаадажа, олоһон салин хүлһөө (багсаамжаар 3 мянган түхэриг шахуу) арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада оруулха байна.

В. ТУЛАЕВ, манай корр.

БАРГАЖАН

Баргажанай-Адагай загаһанай комбинадта коммунис субботник үнгэргэхэ тухай штаб найман хүнһөө бүридхэгдэжэ, начальнигаарнь ахамад инженер А. С. Чемакин томилогдонхой. Энэ үдэр бухылөө 500 гаран хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад ажаллахаар хараалагдана. Коллектив коммунис субботнигто 10 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилжэ табан жэлэй жасада 2200 түхэриг мүнгэ оруулхаар түсэблэнэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ загаһанай комбинадай цех бүхэндэ үнгэргэгдэһэн суглаанда хабаадагшад москвагайхидай үүсхэлые һайшаан дэмжэжэ, «улаан субботын» үдэр эрхим амжалта туйлаха байһанаа мэдүүлээ. Илангаяа консервнэ цехэй, бэлэн болоһон продукци хадагалдаг складай хүдэлмэришэд энэ үдэр эршэтэйгээр ажаллаха гэжэ шиидэнхэй.

Ц. ХОБРАКОВА.

БУЛТАДАА НЭГЭЛ ЭРМЭЛЗЭЛТЭЙ

Бүхэсоюзна коммунис субботник үнгэргэхэ гэһэн москвагайхидай патриотическа уряае оронноймнай олон мянган үйлэдбэриин коллективүүд һайшаан дэмжэбэ. Хаа хаанагүй ажалай энэ һайндэртэ эдэбхитэйгээр бэлдэжэ байна. Арадай ажахын бухы һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэд энэ үдэр үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа, Владимир Ильич Ленинэй ойн баярай үдэртэ зорюулан, ажалай шэнэ амжалтануудые туйлахаар, арба нэгэдэхи табан жэлэй жасада горитойхон хубитаяа оруулхаар бэлэн байһанаа мэдүүлнэд.

КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой бюро Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын, шилэй заводуудай, гэр барилгын комбинадай барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын, Зүүн Сибириин технологическа институдай коллективүүдэй эдэбхитэйгээр субботнигто хабаадажа, энэ үдэр үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ, эрхим шанарай продукци гаргаха гэһэн үүсхэлые һайшааба.

Субботник үнгэргэхэ городской штаб байгуулагдаа һэн. Штабай заседани дээрэ районой штабуудай түрүүлэгшэнэр, коммунальна ажахын управлениин, горжилуправлениин, горремстройтрестын, «Вторчермет» управлениин, «Вторсырье», «Жилгражданстрой» трестын, байрын гэр барилгын комбинадай хүтэлбэрилэгшэд, дээдэ һургуулинуудай директорнуудэй субботнигто бэлдэжэ байһан тухайгаа элидхэһэн байна.

Предприятинуудай коммунистнууд, хүдэлмэришэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд энэ субботнигые партиин XXVI съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ шухала шата болоно гэжэ тоолоно. Жэшээнь, Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой коллектив энэ үдэр 4 пассажирска вагон заһабарилха, 2 платформо, вагоной мөөр. 8 мянган рельсын бэхэлэдтэ ашажа ябуулха. 200 торшер, 60 электрофельница болон 122 мянган түхэригэй бусад продукци гаргажа, 11-дэхи табан жэлэй жасада 17,5 мянган түхэриг оруулха гэһэн уялга абаба.

Авиационно заводой хүдэлмэришэд барилгын 300 машина, 10 мебельнэ гарнитур, арадай хэрэглэлэй бусад эд бараа гаргажа, энэ үдэрэйнгөө салинтые табан жэлэй жасада үгэхэ юм.

Тиихэтэнь прибор бүтээлгын заводойхид «Агидель» маркын 70 электробритва, 160 эстамп болон 53 мянган түхэригэй бусад продукци бүтээн гаргажа, субботнигой жасада 16,7 мянган түхэриг оруулха.

Барилгын эмхинүүдтэ субботнигой бэлэдхэл түлэг дундаа. Хүдэлмэриин гол хэмжээнүүд тодорхойлогдожо, хэрэгтэй болохо машина, сэһэн түхеэрэлгэ, барилгын материалнуудта захил хэгдэнхэй.

Нэн түрүүн үйлэдбэриин барилганууд дээрэ: 200 автобусой байха гараж, плодоовощторгын баазаа, «Бурятферммаш» завод болон гэр байрын, элүүрые хамгаалтын ба соёлой барилганууд дээрэ үргэн далайсатай хүдэлмэри ябуулагдаха. Гансал «Жилгражданстрой» трестын барилгашад 149 кубометр хана хиртиисэр табиха, 100 гаран кубометр хабсаргагдамал түмэр-бетон, 90 кубометр түмэр-бетон зүйлнүүдые суглуулан тодхохо, 260 дүрбэлжэн метр шала, 700 дүрбэлжэн метр зөөлэн хушалта дэбдихэ, 2000 дүрбэлжэн метртэ штукатурна хүдэлмэри хэхээр хараална. Бухылөө өөрынгөө хүсөөр 29,1 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэглэжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада 6020 түхэриг оруулагдаха юм.

Голшье, хамһабаринишье үйлэдбэридэ болон барилгын талмайнуудые гуримшуулгада барилгашадтай хамта энэ үдэр 4,5 мянган студент болон һурагшад ажаллаха юм. Дээдэ һургуули болон техникумүүдэй олохон студентнүүд графигай ёһоор мартын 30-һаа субботнигой тоосоогоор барилганууд дээрэ хүдэлжэ эхилээ.

Хотын гудамжа, талмайнуудые болбосон түхэлтэй болгохын тула энэ үдэр 113 мянган хүн гуримшуулгын хүдэлмэри хэхэ юм. Тэдэ соносхолой тумбануудые заһажа шэрдэхэ, город соохи модонуудые сагаадаха, бага архитектурын зүйлнүүдые табиха, харгы, гудамжануудые жэгдэлэн заһаха юм.

Городой гэр байрын управлениин болон ажаһуугшадай хүсөөр подвал, гэрэй оройн хүндэ, гэрэй газаагуурхи талмайнууд субботнигһоо бүри урид эхилжэ сэбэрлэгдэхэ юм.

Ногооруулгын сезониие угтуулан бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэглэхэ. Энэ талаар 17 гектар газарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаха, питомнигуудта харуулһалгын хүдэлмэри хэглэхэ, сатай уларилай таатай байгаа һаа, модонууд һуулгагдаха.

Мүнөө үедэ городой олохон предприятинуудта субботнигой тоосоогоор хүдэлжэ эхилэнхэй. Жэшээнь, Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай 350 хүдэлмэришэдэй хүсөөр 5 мянган метр бүдүүн утаһан, 8 тонно ноһон угаагдаа.

М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой 435 локомотивна бригада, 14 инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд субботнигто хабаадаад байна. Хүндэ ашаатай 57 поезд ябуулагдаа. Тэдэнэй олонхинь «Шанарай рейс» гэжэ нэрлэгдэжэ, алмагдаһан электрын элшэ хүсэ болон түлишэ дээрэ хүдэлбэ. Оролдосотойгоор ажаллагшадай тоодо машинист-инструктор П. Г. Скрынник, Г. Н. Помазкин, машинист Г. Бобрюк, машинистын туһалагша В. Максимов гэгшэд ороно. 4700 түхэриг табан жэлэй жасада ороо.

Пассажирска автотранспортын 1-дэхи предприятиин 60 жолоошод субботнигто хабаадалсаба. 600 түхэриг салин тэлээнһээ ороод байна. Өөрынгөө хубитые жолоошод Ю. И. Кузнецов, И. М. Ситков, А. Н. Гордеев, Ю. А. Гордеев, Ю. А. Ермаков, кондуктор Е. А. Наганова болон бусад оруулаа.

Трамвайн управлениин 20 жолоошод субботнигой тоосоогоор хүдэлбэ.

Городой түгэсхэгдэжэ байгаа барилгануудта дээдэ һургуули, техникумүүдэй студентнэр хүдэлнэ. 2540 хүн буряад драмын театр, 33-дахи һургуули, багшанарай институдай хамтын байра болон бусад барилганууд дээрэ хүдэлбэ.

Уридшалан тоолоһоной ёһоор, городто бүхы дээрээ 187 мянган хүн субботнигто хабаадахаар хүлеэгдэнэ. Тэрэ тоодо өөрынгөө хүдэлмэриин газарта 72 мянганһаа дээшэ хүн, хотоёо болбосон түхэлтэй болголгоор 113 мянган хүн хүдэлхэ. 2 миллион 284 мянган түхэригэй промышленна продукци үйлэдбэрилэгдэжэ, 268,5 мянган түхэритэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри дүүргэгдэжэ, 11-дэхи табан жэлэй жасада 274 мянган түхэриг оруулагдахаар хараалагдана.

Хүн бүхэн үндэр мэдэрэлтэй байһанаа элирүүлэн, В. И. Ленинэй түрэһөөр 111 жэлэй ойн хүндэлэлдэ коммунис ажалай үльгэр жэшээ харуулан хүдэлэг лэ гэжэ уряалнабди.

В. ТИМАШОВ, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь.

ТАСС — Шэнэ һонин

ҺАРА СОО ЗАМБУУЛИНАЙ ДАЙДАДА

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). «Салют-6» — «Союз Т-4» гэжэ эрдэм-шэнжэлгын комплекс дээрэ космонавтнууд Владимир Коваленок, Виктор Савиных гэгшэдэй хүдэлмэриин түрүүшын һара дүүрэбэ.

Апрелиин 13-да экипаж медицинскэ шэнжэлгэнүүдые хээ. «Полином-2 М» гэжэ клиническэ аппаратурын, «Реограф» болон «Бета» приборнуудай туһаламжаар командир, бортинженер зүрхэ-һудалые шэнжэлхэ хүдэлмэри хэһэн байна. Станциин таһалганууд соохи газай бүридэл хубилгалгые шэнжэлхын тула медико-биологическа туршалга үнгэргэгдөө. «Сплав» гэжэ пеэшэн соо технологическа ээлжээтэ туршалга хэгдэбэ.

Үнгэрһэн үдэрнүүдтэ экипаж оршон тойронхи байгаалиие, газарай баялигуудые шэнжэлхэ программаар газарай элдэб районуудые, дэлхэйн океан далайнуудай акваториие шэнжэлһэн, фотозурагыень буулгажа абаһан байна. Атлантическа океан, Каспиин далай, Казахстан болон дунда Азиин республиканууд дээгүүр фото-буулгабари хэгдээ.

Ороной арадай ажахын элдэб һалбаринуудта мэдээсэлнүүдые абаха зорилготойгоор геофизическэ туршалгануудые хэлгэдэ космонавтнууд научна аппаратураа бэлдэбэ.

Владимир Ковалёногой, Виктор Савиныхай бэе һайн гэжэ медицинскэ туршалганууд харуулна.

БЕРЛИН. Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин X съезд апрелиин 14-дэ дүрбэдэхи үдэрөө хүдэлмэрилбэ. СЕПГ-гэй ЦК-гай тоосоото элидхэлые, СЕПГ-гэй Центральна шалгалтын комиссиин тоосоое делегадууд зүбшэн хэлсэжэ дүүргэв. Тэрэнэй Центральна Комитедые нягтаар тойрон жагсаһан партиин бата нэгэдэлтэй, нягта жагсаалтай байһые, республика дотороо хүгжэлтэ түгэс социалис обществые саашадань байгуулгада ГДР-эй коммунистнуудай бухы хүсэ шадалаа элсүүлэн үгэхөөр бэлэн байһые зүбшэн хэлсэлгэнүүд харуулба.

Социалис оронуудай бэелүүлжэ байдаг эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хараа шэглэлые ГДР саашадаашье залан сэхээр баримталха юм гэжэ ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр О. Фишер съездын трибуна дээрэһээ мэдүүлээ. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ соохи гадаадын политическа шэнэ дурадхалнууд эдэ зорилгонуудта хабаатай байна.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй амжалта аха дүү гүрэнүүдэй бата нэгэдэлһээ, нягта жагсаалһаа гол түлэб дулдыдаха байна.

ШЭНЭ ЗОРИЛГОНУУД ТЭЭШЭ

СССР-тэ хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулгын баян дүй дүршэл ГДР-эй коммунистнуудые ажалай шэнэ амжалтануудта зоригжуулдаг, эрдэм мэдэсын сэгнэшэгүй эшэ үндэһэн болодог гэһэн һанал бодол съезд дээрэ хэлэгдэһэн үгэнүүдэй гол удхань болоһон байна.

Гадаадын айлшадай хүтэлбэрилэгшэд үгэ хэлэбэ. Шахардуу байдал һуларуулгые хүгжөөлгэдэ СССР, ГДР ба бусад социалис оронуудай хубитаяа ехээр оруулжа байдагые дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүсэнүүд үндэрөөр сэгнэдэг юм гэжэ ГКП-гэй түрүүлэгшэ Г. Мис мэдүүлээ. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетно-ядерна шэнэ түхэлэй буу зэбсэгүүдые Европодо тодхон табилгые хойшолуулха тухай совет дурадхалые бэелүүлхэ гээшэ мүнөө үеын гол шухала зорилго болоно.

СЕПГ-гэй ЦК-гай тоосоото элидхэлые һартиин, немец социалис гүрэнэй дотоодын политическэ ба гадаадын политическэ ажал ябуулгын стратегиие, тактикые делегадууд нэгэн һаналтайгаар һайшааба.

Зүблэхэ зүйлэй удаадахи асуудалые — «1981 — 1985 онуудта ГДР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тухай СЕПГ-гэй X съездын Директивэнүүд» гэһэн асуудалые делегадууд зүбшэн хэлсэжэ эхилээ. СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф элидхэл хэбэ. ГДР-эй дотоодын ба гадаадын политическэ хүгжэлтын горитой үрэ дүнгүүд партиин политикын үнэн зүб байһые элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. СССР-тэй аха дүүгэй нэгэдэлтэйгээр, социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудтай холбоо барисаатайгаар ГДР социалис общество байгуулгын замаар урагшаа дабшана.

Удаадахи табан жэлдэ хараалагдаһан директивэнүүд ороной национальна доходые, 1980 онойхитой сасуулбал, 28—30 процентээр дээшэлүүлхые хараална. Промышленна үйлэдбэри болон ажалай бүтээсэ иимэ хурдан түргэнөөр хүгжэхэ байна.

Гэр байра барилгын программа хадаа манай социально-политическэ программын гол зүйл болоно гэжэ элидхэлшэ үргэлжэлүүлээ. Багсаамжалхада, 2,8 миллион эрхэтэдтэ 930—950 мянган шэнэ байра баригдаха гэхэ гү, али капитальнаар заһабарилагдаха юм.

Манай республикын хүгжэлтэ социалис экономическа нэгэдэлһээ дулдыдаха байна гэжэ В. Штоф түгэсхэлдөө мэдүүлбэ.

Съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

* * *

СЕПГ-гэй X съездэдэ хабаадажа байһан КПСС-эй делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Суслов СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Германо-совет хани барисаанай бүлгэмэй президент Э. Мюккенбергертэй апрелиин 14-дэ уулзаба. Бүлгэмэй олон янзын ажал ябуулгые тэрэ үндэрөөр сэгнэһэн байна.

Уулзалга аха дүү ёһоной хани барисаанай, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрбэ.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ЭМХИДХЭХЫ ҮҮРГЫЕНЬ, ХАРЮУСАЛГЫЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Профсоюзуудай областной соведэй ээлжээтэ пленумдэ хабаадагшад «КПСС-эй XXVI съездын дүнгүүд, республикын профсоюзай организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсээ. Тус асуудалаар КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, облпрофсоведэй президиумэй түрүүлэгшэ **А. Д. Чукаев** элидхэл хэбэ.

Элидхэлшэ нэн түрүүн КПСС-эй ээлжээтэ съездын удха шанар, тэрэнэй абаhан шиидхэбэринүүд соо тодорхойлогдоhон гол шухала зорилгонууд тухай дэлгэрэнгыгээр тогтоо. Манай партиин нэрэ хүндын улам хүгжэжэ, ажал ябуулгынь бүри гүнзэгыржэ, тэрэнэй ябуулдаг дотоодын болон гадаадын политикын сэсэн мэргэн байhан тушаа онсо тэмдэглээ.

Саашань үгээ үргэлжэлүүлхэдээ, шэнэ табан жэлэй туршада, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ манай республикын арадай ажахын, соёлой, эрдэм наукын улам хүгжөөгдэхөөр хараалагдаhые хэдэ хэдэн баримтануудаар тодорхойлоо. Энэ ушарта манай республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөрилгэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй абаhан тогтоолой ехэ удха шанартай байhые онсолон тэмдэглээ. Энээнhээ уламжалан арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада капитальна барилга бүри ехээр хүгжэхэ болоно. Тэрэнэй хэмжээн үнгэрhэн табан жэлэйхитэй сасуулхада, 1,6 дахин ехэ байхаар түсэблэгдэнэ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин мүнөө үеын байдал, ерэхэ үедэ туйлагдаха үрэ дүнгүүд тухай, транспортын, хэлхеэ холбооной, хүн зоной ажаhуудалай хангалтын хэрэгэй, hургуули болон медицинын саашанхи хүгжэлтэ тухай элидхэл соо горитой дурдагдаа.

Имэ ехэ зорилгонуудай табигдаад байхада, профсоюзай организацинуудай ажал ябуулгые улам эдэбхижүүлхэ, научно-техническэ дэбжэлтын, ухаалан зохёолгын ба уралан нарижуулгын, тэрэшэлэн научно-техническэ бүлгэмүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ асуудалнуудта анхаралаа хандуулха шухала байhые элирхэйлээ. Түбхын түрүүндэ социалис мүрысөө улам эршэтэйгээр, далайса ехэтэйгээр, аша туhатайгаар эмхидхэхэ эрилтэ табигдана.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин шанар hайжаруулха талаар хэдэн томонууд хэмжээ ябуулганууд хараалагдажа, хүсэндэнь хүргэхын тула оролдолго гаргагдажа байгаа. Гэхэ зуура хангалтагүй хүдэлмэриин гэмээр Гусиноозерскын ГРЭС, гэр барилгын комбинат, Харанхын ба Шулуутын холимол тэжээлэй, «Бурятфермmаш» заводууд, гадар трикотаж хубсаhанай фабрика проектээр хараалагдаhан хүсэн соогоо оруулагдаагүй байна.

Үйлэдбэрие хүтэлбэрилгэдэ ажалшадые үргэнөөр хабаадуулха тухай асуудалда анхаралаа хандуулхадаа, элидхэлшэ саг үргэлжын үйлэдбэриин зүблөөнүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ шухала гэжэ хэлээ. Манай республика соо 20 мянга гаран зүблөөнүүд байгуулагданхай, тэрэнэй хүдэлмэридэ 360 мянган хүнүүд хабаадана. Гэхэ зуура хүдөө ажахыдахи, барилгын эмхинүүдэй зүблөөнүүд hулаар хүдэлнэ, коллективэй үйлэдбэриин болон ниитын ажабайдалда гүнзэгыгөөр нүлөөлдэг хүсэн боложо шадаагүй байhые харуулаа.

Ажал оньhожоруулгын комплексно түсэбэй муугаар дүүрэдэг, ажалдаа гарахагүй, гээгдэхэ, оньhон түхеэрэлтэнүүдэй, техникын hаатаалаг ушарнууд хадаа профсоюзай зарим организацинуудай хангалтагүй хүдэлмэриин хойшолон болоно гэжэ элидхэл соо хэлэгдээ.

Гэхэ зуура республикын промышленность продукци худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб 99,9 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ — 99.1 процент дүүргээ бшуу. Аяар 34 предприяти үгтэhэн даабаряа дүүргэжэ шадаагүй байха юм.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ газар тариалан эрхилэлтэ горитой гээгдэлдэ оронхой. Тэрээнhээ уламжалан тэжээл тон багаар абтана. КПСС-эй обком болон республикын правительство газар элдүүрилгые үндэhөөрнь hайжаруулха зорилго хараалhан хэмжээ ябуулгануудые баталhан байна. Мелиорацин болон уhанай ажахын асуудалнууд тэдээн соо горитой hуури эзэлнэ.

Элидхэлшэ мал ажалай мүнөө үедэхи байдалые шэнжэлэн харуулаа. Зарим районуудта малай тоо доошоо ороо. Гэбэшье малай үбэлжэлгын хаhа яhала эмхитэйгээр үнгэржэ байна. Хэды тиимэ байбашье hаань, hанаагаа амаруулаад, сэльхэлээ тэгшэлээд hууха ёhогүйбди. Хүдөө ажахын үйлэдбэридэхи энэ шухала кампание hайнаар үнгэргэхын тула али бүхы хэмжээнүүдые абаха, бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ уялгатайбди гэжэ элидхэлшэ тодорхойлоо.

Саашань үгээ үргэлжэлүүлхэдээ, элидхэлшэ ажал дээрэ усал ушаруулхагүй, хүдэлхэдэ таатай зохид, аюулгүй байдал хангаха, ажал тухай хуулинуудые сахиха, социальна страхованиин хэрэгые, хүн зоной hуудал байдал hайжаруулха болон энхэ элүүрые хамгаалха асуудалнууд тушаа горитой тогтоhон байна. Удааань профсоюзай организацинуудай мэдэлэй соёл гэгээрэлэй эмхизургаануудай хүдэлмэриин мүнөөнэй байдалда, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонуудта анхаралаа хандуулаа. Эдэ хадаа профсоюзай органуудай, ФЗМК-нуудай урдаа хараха, үдэр бүриин хиналта доро байха зүйлнүүд мүн.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгын эхилхэдэ, Улаан-Үдын авиационно заводой хэбшэн, КПСС-эй XXVI съездын делегат **В. И. Бардунаев** түрүүлэн үгэ абаhан байна. Тэрэ КПСС-эй XXVI съездын хүдэлмэри болон нүхэр Л. И. Брежневэй хэhэн тоосоото элидхэлэй гүн гүнзэгы удха шанар тухай, Москвада байхадаа хараhан үзэhэн, дуулаhан, наhандаа мартагдашагүй юумэнүүд тушаа зүрхэеэ хүдэлтэн хөөрэжэ үгөө.

—Би арбадахи табан жэлэй түсэбтэ даабарие дүрбэн жэлэй туршада дүүргээ hэм. Заводой коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлые эршэ түгэс ажалаар эхилээд байна. Нэгэдэхи кварталай түсэбые бүхы талаарнь дүүргэнхэй, шэнэ хүдэлөөн, үүсхэлнүүд мүндэлнэ. Заводой суута токарь **В. Е. Анпилогов** арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабарие гурбан жэл хахадай туршада дүүргэхэб гэhэн социалис уялга абаад, предприятиингаа бүхы хүдэлмэришэдые үүсхэлыень дэмжэхыень уряалhэн. Би институтда заочноор hуража байhан хадаа сүлөөгүйшэгшье hаа, нүхэр Анпилоговой үүсхэлые дэмжэн, табан жэлэй даабарие 4 жэл хахадай туршада дүүргэхэ гэhэн уялга абааб. Мүнөө коммунис субботнигто ехэ бэлэдхэл коллективтэмнай ябуулагдажа байна. Манай цехэй хүдэлмэришэн бүхэн тэрэ үдэр нормоёо 160 процент дүүргэхэ уялгатай. Юрэдөө съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхын тула бүхы оролдолгоёо, хаба шадалаа зорюулха байхабди, — гэжэ тэрэ хэлэhэн байна.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ **М. Ж. Шагдаров** үгэ хэлэхэдээ, урда абаhан социалис уялгануудаа шэнэлhэн, дээшэлүүлhэн хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, ажалша коллективүүд республика дотор олон гэжэ тэмдэглэбэ.

Гэхэтэй хамта зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, профсоюзай организацинууд илангаяа малшадай, механизаторнуудай hуудал байдал hайжаруулха, ажаhуудалайнь хэрэглэмжые гүйсэдөөр хангахын тула бодото оролдолго гарганагүй бшуу. Ажал дээрээ гэмэлтэхэ, гэнтын усалда орохо, үбшэлхэ ушарнууд олон ажахынуудта үсөөрнэгүй.

«БАМтоннельстрой» управлениин тоннельнэ 12-дохи отрядай проходчик **В. Ф. Смирнов** үгэ хэлэхэдээ, тоннель малтагшадай амжалта тушаа тогтоо. КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ зорюулан абаhан социалис уялга амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Байгалай тоннелиин барилгые 1981 оной дүрбэдэхи кварталда дүүргэхээр зориг-жоhон тухай мэдээсээ. Тиихэтээ хамта Байгал-Амарай түмэр зам баригшадай ажабайдалда ушардаг бэрхэшээлнүүдые тоолоо. Илангаяа социально-ажаhуудалай, hургуулиин байшангуудые барилгын түсэб саг соогоо дүүргэнэгүй.

Ленинэй орденто Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой слесарь **Ю. Б. Нанзатов**, Загарайн районой Элхиин авто-заhабарилгын заводой мүлигшэ **В. П. Рохлецова**, Улаан-Үдын шэлэй заводой машинист **А. М. Ерютин** гэгшэдэй үгэ пленумдэ хабаадагшадай анхарал татаба.

— Табан жэлэй даабари болон абаhан социалис уялгануудаа заатагүй дүүргэхэ гээшэ цемент үйлэдбэрилэгшэдэй нэрэ хүндын хэрэг болоно. Тиигээдшье манай коллектив үнгэрhэн табан жэлэй, шэнэ табан жэлэй түрүүшын гурбан hарын даабарие нэрэ солодоо хүрэмөөр дүүргэhэн байна. hайн шанарай түлөө схэ тэмсэл хэгдэнэ. Мүнөө манай үйлэдбэрилдэг цементын 75 процентнь Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэйгээр хэрэглэгшэдтэ ябуулагдана. Бидэ бүхы цементээ имагтал Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэнгээр гаргадаг болохын тула оролдожо байнабди, — гэжэ Тимлюйн цементын заводой директор **Л. К. Рыжов** мэдээсээ.

Модоной болон саарhанай промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ **В. И. Найдёнов**, электростанцинуудай ба электротехническэ промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ **В. М. Шотин**, «Улан-удэтрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 384-дэхи поездын начальник **Н. В. Хуторной** гэгшэд ажал хэрэг тухайгаа элидхээ.

Республиканска больниин рентген-лаборант **А. А. Каурова**, өөдөлөй «Байгал» нэгэдэлэй хүдэлмэришэн **А. Н. Ажеева** коллективүүдэйнгээ ажалшадай КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ тэмсэлдэ эрид шууд ороhон тухай тогтоо. hайн дуранай спортивна «Спартак» бүлгэмэй областной соведэй түрүүлэгшэ **В. П. Кондаков** мүн лэ үгэ хэлэhэн байна.

Пленум зүбшэн хэлсэhэн асуудалаараа дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа.

Пленум эмхидхэлэй асуудал шиидхэhэн байна. КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүндэ кандидадаар hунгагдапантайнь дашарамдуулан, -Т. И. Фёдоровые облпрофсоведэй президиумэй гэшүүнhээ болюулха, президиумэй штатнабэшэ секретариин уялгаhаа сүлөөлхэ гэhэн шиидхэбэри пленум абаа. «Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин барилгашадай бригадир, Социалис Ажалай Герой **Б. А. Полторацкий** профсоюзай областной соведэй президиумэй гэшүүнээр, штатна секретаряар hунгагдаба.

Пленумэй хүдэлмэридэ ВЦСПС-эй инструктор **А. З. Замашкин**, КПСС-эй обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таhагые даагшын орлогшо **Б. Т. Аюров** хабаадалсаа.

Г. ЦЫРЕТОРОВ.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗЬАА

СССР-эй ОЙ МОДОНОЙ, ЦЕЛЛЮЛОЗНО-СААРЬАНАЙ БОЛОН МОДО БОЛБОСОРУУЛГЫН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН МИНИСТЕРСТВЫН НЭГЭДЭЛНҮҮДЭЙ, ПРЕДПРИЯТИ БОЛОН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арбадахи табан жэлэй даабаринууд болон абаhан социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ туйлаhан амжалтануудайнь түлөө шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-hээ

ОКТЯБРИИН РЕВОЛЮЦИИН ОРДЕНООР

Арсеньев Константин Ивановичые — Баргажанай леспромхозой директор.

Шутов Владимир Михайловичые — Итанцын леспромхозой модо бэлдэ[гшэ]дэй бригадын бригадир, Прибайкалиин район.

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Брылев Александр Кирилловичые — Хориин леспромхозой автомобилиин жолоошон, Яруунын район.

Бухальцев Алексей Гавриловичые — Байгалай леспромхозой ашаа тээдэг машинын машинист, Прибайкалиин район.

Быков Владимир Анфиногеновичые — Сэлэнгын целлюлозно-картоной комбинадай турбинын машинист, Кабанскын район.

Гончарук Николай Петровичые — Байгалай модоной баазын тракторист, Кабанскын район.

Дмитриев Юрий Романовичые — КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь.

Домарад Аркадий Александровичые — Шулуутайн леспромхозой модо бэлдэгшэдэй бригадын бригадир, Загарайн район.

Егоров Алексей Павловичые — Баргажанай леспромхозой автомобилиин жолоошон.

Емельянов Василий Семёновичые — Хандагайн леспромхозой автомобилиин жолоошон, Хориин район.

Иванов Трифан Михайловичые — Хүрбын леспромхозой бульдозерой машинист, Хориин район.

Кокин Виталий Яковлевичые — Сэлэнгын модоной баазын директор, Прибайкалиин район.

Кузнецов Иван Ильич[ые] —Онохойн ой модоной промышленна комбинадай оператор, Загарайн район.

Мисюркеев Владимир Николаевичые — мебелиин модо болбосоруулгын комбинадай хүдэлмэришэн, Улаан-Үдэ город.

Мункуев Фёдор Балданимаевичые — Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэн, Загарайн район.

Огородников Николай Андреевичые — «Иркутсклесстрой» трестын Баргажанай барилга-хабсаралгын управлениин автогрейдерэй машинист.

Пушкарев Николай Петровичые — Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэн, Загарайн район.

Терентьев Василий Яковлевичые — Шулуутайн леспромхозой ой модоной пунктын начальник, Загарайн район.

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

Беломестнов Григорий Ивановичые — «Иркутсклесстрой» трестын Баргажанай барилга-хабсаралгын управлениин профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ.

Верхушин Василий Тимофеевичые — Горхоной леспромхозой ахалагша мастер, Загарайн район.

Гайнутдинов Махмут Багаутдиновичые — Сэлэнгын целлюлозно-картоной комбинадай парткомой секретарь, Кабанскын район.

Гришкин Сидор Ильичые — Байгалай леспромхозой директор, Прибайкалиин район.

Дондуков Цырен Доржиевичые — «Забайкаллес» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй таhагай начальник, Улаан-Үдэ город.

Тугутов Виктор Еремеевичые — Онохойн ой модоной промышленна комбинадай директор, Загарайн район.

Цыбиков Юрий Нанзатовичые — Элхиин авто-заhабарилгын заводой директор, Загарайн район.

Червякова Матрена Прокопьевнае— Клюевска шалгын леспромхозой мастер, Кабанскын район.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Алфимова Александра Владимировнае — Сэлэнгын целлюлозно-картоной комбинадай электро-гагнууршан, Кабанскын район.

Асташова Анастасия Николаевнае— Шулуутайн леспромхозой гэшүүhэ шулагша, Загарайн район.

Балдаков Александр Демидовичые — Сэлэнгын целлюлозно-картоной комбинадай слесарь, Кабанскын район.

Белонина Любовь Александровнае — Сэлэнгын целлюлозно-картоной комбинадай тээрмэдэгшэ, Кабанскын район.

Битаев Юрий Мироновичые — хүдэлмэришэдые хангалгын Буряадай управлениин начальник, Улаан-Үдэ город.

Герасименко Николай Николаевичые — Хүрбын леспромхозой директор, Хориин район.

Гусев Пётр Ивановичые — Хандагатайн леспромхозой модо бэлдэгшэдэй бригадын бригадир, Загарайн район.

Денисов Владимир [illegible]чые — Онохойн модо[ной] комбинадай оператор, Загарайн район.

Заруцкая Мария Алексеевнае — Байгалай модоной баазын мастер, Кабанскын район.

Захаров Владимир Васильевичые — Улаан-Үдын лесотехническэ техникумэй директор.

Иванов Николай Ивановичые — Хүртэйн леспромхозой ашаа тээдэг машинын машинист, Хэжэнгын район.

Каплин Станислав С[illegible]новичые — Сэлэнгын целлюлозно-картоной комбинадай слесарьнүүдэй бригадир, Кабанскын район.

Кустов Константин [illegible]гиевичые — Баргажанай леспромхозой автомобилиин жолоошон.

Мокринский Василий [illegible]мовичые — Байгалай модоной баазын модо тээдэг бригадын бригадир, Кабанскын район.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Л. БРЕЖНЕВ**

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ**

Москва, Кремль.
1981 оной мартын 19.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

АЖАЛША ЭХЭНЭРЭЙ АБЬЯАС

Евдокия Матвеевна Кокорина хори гаран жэлэй туршада таhалтаряагүй hаалишанаар хүдэлнэ. Дунда зэргын бэетэй, энеэбхилhэн харасатай, шуран янзын энэ эхэнэрые Хурамша hууриндa танихагүй, мэдэхэгүй хүн тэжэ үгы байха. Нютагайхидынь, сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь тэрэние хүндэлжэ, хододоо магтажа ябадаг.

Тэрэнэй ажалайнь абьяас ганса «Заветы Ильича» совхоз соогоо бэшэ, харин бүхы район дотороо суурханхай. Тэрэ үхи хүүгэдтэеэ хамта фермэдэ хүдэлдэгөөрөө, даалгагдаhан ажалаа жэншэдгүй бүтээдэгээрээ, ажалдаа эрхим дүн туйладагаараа зон нүхэдэйнгөө дунда алдаршаа.

Үнеэдэй байра соо орохо доо, хара халаад, резинэ сабхи үмдөөд, хүдэлжэ байhан эхэнэрые hайхашаан харахат. hаалишан хүндэ хаанаhаа сүлөөтэй саг байхаб даа. Эртэ үглөөнhөө үдэшын харанхы болотор үнеэдэйнтээ хажууhаа hалангүй шахуу ажаллана ха юм. Тэрэ үнеэдээ hаахынгаа урда тээ хүхэ дэлэнгыень бүлеэн уhаар угааха, удаань сэбэр аршуулаар хуурай болоторнь аршаха, тэрэнэйнгээ hүүлээр эльбэхэ, нилхэрхэ, тиинhэн хойноо одоошье hаажа эхилхэ. Ганса энээгээршье тэрэние ажалдаа одоол үнэн зүрхэнhөө дуратай, бэрхэ хүн байна гэжэ ойлгохот.

— Евдокия Матвеевна үнгэрэгшэ жэлдэ эрхим амжалта туйлаа, — гэжэ фермые даагша Клавдия Яковлевна Кокорина омогорхон бидэндэ хөөрэнэ. —Арбадахи табан жэлэйнгээ түсэб болзорhоонь урид дүүргээ hэн. Тэрэ табан жэлэй туршада үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2000 килограмм hү hааhан байна. Тугалшье олоор абаhан юм.

Игэжэ ажаллаhанайнгаа ашаар Евдокия Матвеевна совхоз соогоо түрүү hаалишадай тоодо оронхой. Тэрэнэй hааhан hүн хододоо нэгэдэхи сортоор абтадаг. Энэ эхэнэрэй туйлаhан дүн ехэхэн лэ оролдолгын, шанга ажаллаhанай аша үрэ мүн.

Евдокия Матвеевна жэлэй ямаршье сагта үнеэдэйнгээ hү шэмые дээшэлүүлхэ гэжэ оролдожо байдаг. Хубаарьяар үгтэhэн талхаяа тон наринаар, эзэн ёhоор бүйлүүлжэ, малдаа эдюулхэдэнь, тэдэнь үрэеэ харюулна бшуу.

Энэ эхэнэрэй ашатай hайнаар ажаллаhые гүрэн түрэ үндэрөөр сэгнэнхэй. Тэрэнэй энгэрые медаль болон мүрысөөнүүдтэ илаhанай тэмдэгүүд шэмэглэдэг. Мүн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаhан байна.

Тэрэ найман үхибүүдээ hайн hайханаар хүмүүжүүлжэ, ажалайнь замда оруулаа. Мүнөө дүрбэниинь эхэтэеэ хамта фермэдэ хүдэлсэнэ. Үхибүүдынь бултаhаа эхэеэ hажаажа, ажалша бэрхэнүүд. Света басаганиинь нёдондо нютагайнтаа дунда hургуули дүүргээд hаалишан болонхой. Тэрэ хара багаhаа хойшо эжыдээ хамhалсажа, нилээд дүршэлтэй болоhон юм. Мүнөө басаганиинь фермынгээ түрүү hаалишадай зэргэдэ гаранхай. Михаил, Виталий, Николай хүбүүдынь мүн лэ фермын коллективэй дунда хүндэтэйнүүд.

Ажалай ветеран пенсидэ гарабашье, дурлаhан, бүхы наhаараа хүдэлhэн ажалаа орхихо дурагүй, харин арад зонойнгоо аша туhада өөрынгөө хубитые оруулалсаха гэжэ оролдожо ябадаг хүн юм.

Байгша ондо Евдокия Матвеевна КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаhан Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, hү hааха хоёр hарынгаа түсэб съездын нээгдэхэ үдэр болотор дүүргэхэб гэhэн уялга абаа hэн. Тиин тэрэнээ нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлээ. Мүнөө тэрэ нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбтэ даабарие болзорhоонь урид дүүргэнхэй.

—Би гансааран ехэ hү hаадаг бэшэб. Минии өөрынгөө мэргэжэлдэ hургаhан, сомоной Соведэй депутат Мария Владимировна Дульская эндэ ходоо эрхимлэжэ ябадаг. Тэрэ хубиингаа табан жэлэй түсэб болзорhоонь урид дүүргээ hэн,—гэжэ Кокорина шабияа магтана.

Совхозой түрүү hаалишан арба гаран басагадые мэргэжэлдээ hургаа. Тэрэнэйнь тоодо өөрынь Света басаган оролсоно. Тэрэнь ажалдаа шалгаржа, үетэн нүхэдтөө ба коллектив соогоо хүндэтэй болонхой.

— Минии эжы ходоо бидэндэ туhалхые оролдодог. Ойлгоогүй, шадаагүй юумы еэмнай сүлөө забhар олоод, залхуугүйгөөр заажа үгэдэг, — гэжэ басаганиинь хөөрэнэ.

Имэ юрын ажалша энэ hаалишан эхэнэр гансахан урдахяа хараад ябадаггүй, харин коллективэйнгээ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм.

— Үхибүүдэйнгээ «хүлыень дүрөөдэ, гарыень ганзагада» хүргэхэдэмни гүрэн түрэмнай, зон нүхэдни ехэтэ туhалаа hэн. Совхознайшье гэр барижа үгэхэ юм. Энэ туhыень бидэ яажа харюулхабибди гэхэдэ, ажалдаа үнэн сэхээр, бүри эршэтэйгээр хүдэлхэ ёhотойбди, — гэжэ Евдокия Матвеевна хэлэнэ.

Д. ДОНДОКОВ.
Улаан-Үдын район.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ эдир хүбүүн Саша Сенокосов түрэл ажахыдаа хүдэлжэ эхилhэн намтартай. Тэрэ хатуу сагта эдир залуу, үндэр наhатай гэжэ илгаагүй хаба шадалайнгаа зэргээр илалтын хэрэгтэ хубитаяа оруулдаг байhан гээшэ.

Дүшөөд шахуу жэлэй туршада механизатораар хүдэлхэ зуураа, А. Г. Сенокосов токариин, фрезеровщиной, мүлигшын мэргэжэлнүүдые түгэс шудалхаhаа гадна, хэды олон залуушуулые оньhон шадабарида hургаа гээшэб! «Алтан гарта мастер» гэжэ суурхадаг Александр Георгиевич Сенокосов Сэлэнгынгээ совхозой эгээл найдабаритай, МТМ соогоо эгээн дүршэлтэй хүниинь юм. Ажалдаа туйлаhан амжалтануудайнгаа түлөө тэрэ нэгэтэ бэшэ шагнал хайрада хүртэhэн габьяатай. Хоног, жэлнүүдэй хойно хойноhоо hубарин ошожо байгаашье hаа, буурал толгойтой болобошье, Александр Георгиевич эдир наhанайнгаа эршэ алдаагүй хүдэлжэл, ажалша солоёо арьбадхажал ябаhаар.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Г. Сенокосов.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала hалбари

ГОРОХ— БЕЛОГООР ЭЛБЭГ УРГАМАЛ

Эртэ урда сагhаа хойшо арад зоной дунда сэсэн мэргэнээр хэлсэгдэдэг «горох хаан» тухай үльгэр домогhоо арсахын аргагүй юм. Тэрэнэй таригдаhан ямаршье газарта хара таряан, овощ, үрэ жэмэс хэзээдэшье hайнаар ургадаг байна. Горох үнэхөөрөө газарай үрэжэлдэ элдэб минеральна бодосуудые элбэгжүүлдэг шэдитэй юм. Горох тарихада баян ургаса абтахаhаа гадна хүрьhэниинь ерэхэ тарилгада hайжаруулагдаад байдаг.

Энэ ургамал шулуун зэбсэгтэ үе сагайхиhаа эхилэн мүнөө хүрэтэр олоной анхаралаар хүреэлэгдэнхэй гээшэ. Илангала мүнөө үедэ эртэ урдын энэ ургамал hайнаар сэгнэгдэнэ. Дэлхэйн олонхи оронуудта горох ехээр тарижа. хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэжэ байгаа мал ажалые белогоор гүйсэд хангаха шухала асуудал шиидхэгдэжэ байнхай.

Англи, Дани, Баруун Германи, Франци болон бусад оронуудта горох горитой hонирхол татадаг болоо. Ушарынь халаа энэмнай ондоо тээhээ худалдажа абтаhан холимол тэжээлhээ хямда сэнтэй, белогоор элбэг малай хоол үйлэдбэрилхэ арга олгоно ха юм. Мүнөө полиин гектар бүриhөө абтадаг белогойнгоо талаар дулаанда дуратай соя ургамалhаа дутуугүй сорт бии болгогдонхой гээшэ.

Жэшээлбэл, hаяхан Чехословакида бии болгогдоhон «Смарагд» сортын горох гектарай 70 центнер ороohо үгэдэг юм. Тиихэдэ энэ сортын ургамал надхажа унадаггүй байна.

Совет селекционернүүд мүн лэ нимэрхүү хэмжээнэй ургасатай шэнэ сорт бии болгонхой. Гэхэтэй хамта Ворошиловградай туршалгын станцида дэлхэй дээрэ эгээн түрүүшынхеэ айрадаггүй горохой сорт бии болгогдоо. Тэрэнь «Неосыпающийся-1» гэжэ нэрлэгдэнхэй. Үнииhөө хойшо хүлеэгдэhэн энэ сорт оронойmнай 50 шахуу области, хизаар, республиканнуудай эрхэ байдалда тарингдажа туршагдаа. Мүнөө үедэ тус горохой үрэhэнэй хомор дээрэhээ тарилгань ехээр үргэдхэгдэнэгүй.

Гектарhаа 80—100 центнер ороohо абахаар ургасатай, айрадаггүй горохой сорт хаа хаанагүй таридаг болохо гэhэн селекционно программа hаяхан абтаhан байна. Эрдэмтэд иимэ зорилго хараалхадаа, ороohото ургамалнуудай тарилгын хубаарилгые шэнэдхэн хубилгаха түсэбтэй.

•Хэнэйшье мэдэхээр, КПСС-эй XXVI съезд дээрэ абтаhан гол шэглэлнүүд соо белок элбэгтэй ургамалнуудай тарилгые үргэдхэжэ, нимэ тэжээл үйлэдбэрилгые горитойгоор дээшэлүүлхээр хараалагданхай гээшэ. Энэлэй зэргэдэ СССР-эй ороohото-бобово гол ургамал болохо горох түрүүлэн нэрлэгдэнхэй юм. Мүнөөшье хүрэтэр оронойmнай колхоз, совхозуудта горохой тарилгада 4 миллион шахуу гектар хахалагдаhан газар гэхэ гү, али дэлхэй дээрэ бултанhаа ехээр үгтэнхэй. Гэбэшье хүдөө ажахыгаа хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ байгаа зарим оронуудта орходоо манда ороohото-бобово ургамалай тарилгын хэмжээн бүхы тарилгада багахан хубиинь эзэлнэ.

Табан жэлэй туршада белок элбэгтэй ороohо хоёр дахин ехээр суглуулха гээшэ түрүүшын зорилго болоно. Тэжээл үйлэдбэрилгын ашаг үрые, мүн мал ажалай продуктнуудай хэмжээнэй ургалтые дээшэлүүлхэ гэхэ гү, али аграрна экономикын бүхы ажахын дабшасые хурдадхаха гээшэ энээнhээ сэхэ дулдыдадаг байна. Белогоор дуталдалга hалбарила ехэ гарза ушаруулдаг юм. Жэшээлбэл, фермэнүүдтэ энээнhээ уламжалан малаи тэжээл адагынь гурба дахин ехээр гаргашалагдана. Харин горох энэ алгасаае усадхахада туhалха байна. Мүнөө үедэ элдэб зонодо — субтропигhоо эхилээд газар элдүүрилгын хойто хилэ хүрэтэр тарижа боломоор эрхэ байдалда тааруулагдаhан горохой зуу гаран сорт селекциин ноосэ жасада бии байха.

Энэ продукт алишье талаараа үнэ сэнтэй. Гушан процент хүрэтэр белогтой, аминокислодойнгоо талаар агсашагүй горохой, ороohон мяханда дутэрхы байдаг. Горохой hолоомын 14 процент белогтой гэхэ гү, али обёосой hолоомонhоо нилээд шанартай юм. Иимэл хадань малай олонхи ажахынууд, мүн хилын саадахи фермернүүд мүнөө энэ бобово ургамалые үбhэн,сенаж, силос болон ногоон тэжээл болгожо, малай тэжээлдэ үргэнөөр хэрэглэнэ.

Горохой түргэн эдэшэлэг байhые хараада абажа, ургасыень хэдэ дахин сабшажа хуряахаар гү, али бэлшээри болгохоор сэбэр наар болохо газарта таридаг байна. Алишье талаараа энэ ургамал газарай үрэжэл hайжаруулна гээшэ. Дунда зэргын ургаса үгэhэн горох хүрьhэндэ гектарай 60—90 килограмм биологическа азот нөөсэлдэг байна гэхэ гү, али энэнь 20 тонно органическа үтэгжүүлгэ оруулhантай адли байха юм.

Горохой шэмэ шанар алишье талаараа булюу hайн гэжэ элирүүлэгдэнхэй. Жэшээлбэл, горох тариhанай ашаар Татарай республикын ажахынууд мүнөө тэжээлэй белок элбэгжүүлхэ гол зорилгоёо бэелүүлээд байнхай. Эндэ 70-hаа 425 мянган гектар хүрэтэр горохой тарилга үргэдхэгдэнхэй. Ургасань дунда зэргээр 2,5 дахин дээшэлээ. Ингээд ерэхэдээ, таряашадайнь анхаралтай, дүй дүршэлтэй болоhыень элеэр гэршэлнэ.

Автономито энэ республикада горохгүй севооборотгой поли олохонь бэрхэтэй. Эндэ газарайнь үрэжэлшье hайжараа. Горохой таригдаhан полидо намарай хара таряа, ешниисэ ургуулхадаа, гектарай 6—7 центнер ороohо нэмэжэ суглуулна.

Гэхэтэй хамта Татарай республикын сагай уларил бусад олон районуудта орходоо таарамжатай hайн гэхын аргагүй. Зүгөөр олонхи районуудта горох элдэб шалтагаар таригданагүй, ёhотой сэгнэлтэдэ хүртэнэгүй.

Бобово энэ ургамалай ехэ арга боломжонуудтай байhыень Ульяновска областиин, Башкирай, Алтайн хизаарай, Полтавска, Хмельницкэ, Кокчетавска болон бусад олон областьнуудай олохон ажахынуудай дүй дүршэл элишэлнэ. Түрүү ажахынуудта тарилгын гектар бүриhөө белогоор элбэг 30—40 центнер хүрэтэр, мүн дээшэшье ороohон тогтууритайгаар абтана.

Горох ургуулхада, илангаяа хуряахада хүшэр, ажал ехэтэй байhаниинь хэндэшье мэдээжэ. Саашадаашье зарим тэды ажалынь хүшэр байхаар ха. Поли дээрэ таряа ургуулжа хуряаха гээшэ бэлэн бэшэ байдаг шуу.

Ургамал тарилгшадай хэhэн ажалыень заабол харюулхаар нилээд ашаг үрэтэй зам шэлэн олохо гээшэ шухала хэрэг мүн. Энэ талаар горох хадаа ёhотой шалгарагдаhан, үндэр баян ургаса үгэдэг байhаараа илгарна. Тиимэhээ мүнөө үедэ белогоор элбэг горох болон бусад ургамалнуудай тарилга ехээр үргэдхэхэ гээшэ гол зорилго болоно.

Мүнөө оронойmнай бүхы зононуудта ороohо таряа, тэжээл үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ ба газар элдүүрилгын шанар hайжаруулха талаар научна шэнэ заабаринууд зохёогдонхой юм. Эндэ ургамал тарилгшадай хэрэглэмээр тодорхой заабари бии. Жэшээлбэл, горох тухай онсо хэлэгдэhэн байна.

Тусхайлан хэлэбэл, Түбэй-Хара хүрьhэтэй зонодо зорюулагдаhан заабари соо «...горох болон ороohото-бобово ургамалнуудта эгээл баян ургаса үгэхөөр гэхэ гү, али малай тэжээлдэ [...] талха тарянай зүйлэй [...]най нэгэ хүбі[...]луулжа абаха [...]рилжа үгэхэ хэрэгтэй [...] хадаа тус зонодо бүхы [...]рилгын 10 процент [...]ээлхэ байна» гэжэ [...] бэшэгдэнхэй.

Волго[...]бургска областьдо [...] обёос [...] соя гү, али 2 центнер [...] нэгэ тонно кукуруза [...] 3,5 центнер [...]

А. СМИРН[...]
ТАСС-ай [...]

В. И. Ленинэй түрэһөөр 111 жэлэй ойдо

„Агуу ехэ Ленинэй байгуулһан сагһаа хойшо манай парти хадаа социализм ба коммунизм байгуулгаар хадаалһан замаарнь этигэл дүүрэн дабшана."

(Нүхэр Л. И. Брежневэй КПСС-эй XXVI съездын түхайлда хэлэһэн үгэһөө).

ЭЛЕКТРЫН ГАЛНУУД ЯЛАРНА

КПСС-эй XXVI съездын хүдэлмэрээ дүүргэһэнһээ хойшо һара үлүүтэй үнгэрбэшье, тэрэнэй баталһан шиидхэбэринүүд дэлхэйн олониитын анхарал мүнөө болотор татаһан зандаа.

КПСС-эй ЦК-гай Тоосоото элидхэл соо табигдаһан бусад асуудалнуудтай хамта түлишын-элшэ хүсэнэй асуудал 80-90-ээд онуудта онсо шухала удха шанартай байха юм. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ абтаһан партиин түлишын-элшэ хүсэнэй стратеги хадаа нёдондоной декабрь һарада 60 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэһэн, Ленинэй ГОЭЛРО-гой түсэбһөө эхитэй юм.

70-аад, 80-яад онуудай уулзуур дээрэ ерээд байһан маанад мүнөөнэймнаа туйлалтануудта түрүүшын алхам байһан, ороноймнай бүрин түгэс электрификациин эхи табиһан ГОЭЛРО-гой түсэб зохёон бэелүүлэгшэдэй аша габьяае тон үндэрөөр сэгнэн, хүндэтэйгөөр дурданабди.

1920 ондо Советүүдэй Бүхэроссиин VIII съездын баталан абаһан электрификациин ленинскэ программа нэрээшье фантастика гэхээр байгаа. Тэрэ үедэ Советүүдэй залуу республика хари гүрэнэй эзэмдэгшэдтэй болон дотоодын хархис этэгээдүүдтэй өөрынгөө ажамидаралта байдалай түлөө тэмсэжэ байгаа.

Владимир Ильичэй хараалһанай ёһоор, имагтал электрификаци гээдэнги Россиие хүсэн түгэс орон болгон хубилгаха зорилготой байгаа.

ГОЭЛРО хадаа түүхэдэ түрүүшынхеэ электрификациһаа уламжалан социалис экономикые байгуулха, эрдэмэй үндэһэтэй, гүрэнэй ниитэ түсэб болоо. В. И. Ленин тэрэниие партиин хоёрдохи программа гэжэ нэрлэһэн.

Бэелүүлхээр хараалагдаһан болзортоо ГОЭЛРО-гой түсэб холо үлүүлэн дүүргэгдэжэ бэлэн. Тэрэнэй һүүлээр оромнай шэнэ зорилгонуудые бэелүүлжэ эхилбэ. Зүгөөр тус программын үндэһэ һуурида В. И. Ленинэй табиһан гол ёһонууд мүнөөшье болотор удха шанараа алдаагүй. Тэдэнэй шухала зариманиинь гэбэл, электрификациин үндэһөөр арадай ажахые эршэ түгэсөөр пэльбэн зэбсэгжүүлгэ, бусад һалбаринуудта орходоо, элшэ хүсэ үйлэдбэрилгые булюу түргэнөөр хүгжөөлгэ, электростанцинуудай, тэдэнэй агрегадуудай хүсэнүүдые гулидхан томодхолго болон электрын элшэ хүсые бүхы орон дотор ниитэлэн нэгэ түбһөө хубаарилга болоно. Эдэ гол шэглэлнүүд мүнөөшье бэелүүлэгдэһэн зандаа.

Жэшээнь, ороной элшэ хүсэнэй ниитэ системэ болбол дэлхэй дээрэ элшэ хүсэнэй эгээн томо нэгэдэл болоно. Тэрэ урагша-хойшоо 3000 километр, зүүлжээ-баруулжаа — 7000 километр хэмжээтэй талмайе эзэлнэ.

Тус һалбари техническэ дэбжэлтын түрүү зэргэдэ дабшадаг. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй хүгжэлтэдэ эрдэм, техникын эрид хубилалтын бүхы онол арганууд хабаатай бшуу. ГОЭЛРО-гой түсэбэй ёһоор, эхин түрүүлэн баригдаһан Каширска ГРЭС 12 мянган киловатт хүсэ шадалтай байгаа һаа, 1980 ондо ашаглагдаһан Костромской ГРЭС-эй нэгэ энергоблок 1 миллион 200 мянган киловатт хүсэ шадалтай юм.

Жараад онуудта дулаанай электростанцинуудта гол түлэб «гурбан зуун мянгата» агрегадууд тодхогдодог байгаа һаа, далаад онуудта 500 — 800 мянган киловатт элшэ хүсэтэй блогууд ехэнхидээ табигдадаг болоо. Иимэ мантан блогууд барилгын болзорые түргэдхэжэ, капитальна гаргашануудые, ашаглан хангагшадай тооое хороожо, электрын элшэ хүсэнэй үйлэдбэрилгэдэ гаргашалагдадаг түлишын хэмжээе доошонь оруулха арга олгодог. Тус һалбариин мүнөөнэй байдалые нэгэ миллион киловаттһаа дээшэ хүсэтэй томо электростанцинууд тодорхойлно. Далаад онуудай эсэстэ «миллион хүсэтэ» 70 станци орон соомнай байжа, СССР-тэ үйлэдбэрилэгдэдэг бүхы элшэ хүсэнэй хахадһаа дээшэнь тэдээндэ хүртөө. Тингэжэ бүри ГОЭЛРО-гой түсэбтэ табигдаһан электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгые гулидхан томодхохо гол ёһо бэелүүлэгдэнэ бшуу.

Социализмын үедэ мүндэлһэн түлишын-элшэ хүсэнэй комплекс болбол ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтэдэ онсо шухала һуури эзэлдэг. Жэшээнь, далаад онуудай эсэстэ тэрэнэй хуби промышленностиин капитальна һомололгонуудай 30 гаран процент, промышленно - үйлэдбэриин гол фондынуудай үнэ сэнгэй 29 процент болоно, промышленна, продукциин ниитэ хэмжээнэй 9 тухай процент тэрээндэ хүртэдэг байба.

КПСС-эй элшэ хүсэнэй политикада хабаатай нютаг нютагай программанууд нилээд амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ. Жэшээнь, социализм байгуулгын үедэ урган хүгжэһэн арадай ажахын хүсэн түгэс комплекстой Буряадай АССР-тэ 1980 ондо 13 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилэгдэбэ. Энэнь, бүхы хаанта Россиин 1916 оной юрэнхы хэмжээндэ орходоо, 8,7 дахин ехэ болоно.

Мүнөө үедэ Буряадай АССР-эй элшэ хүсэнэй ажахын ниитэлһэн хүсэ шадал ГОЭЛРО-гой түсэбөөр бүхы орондо хараалагдаһан хэмжээнэй дүрбэнэй гурбан хубинь болоо.

Тингээд ерэхэдээ, ороной болон тэрэнэй хизаар нютагуудай экономическа хүгжэлтын амжалтанууд хадаа партимнай бата бэхи үндэһэтэй элшэ хүсэнэй политикые ашагтайгаар бэелүүлһэнэй үрэ дүн болоно. Хэрбээ ГОЭЛРО-гой түсэб манай орондо социализм байгуулгын элшэ хүсэнэй үндэһэ һуури байбалнь, хүгжэлтэ түгэс социализмын үедэхи партимнай түлишын-элшэ хүсэнэй политика гээшэ КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд соо саашанхи тодорхойлолтоёо олоһон, коммунизм байгуулгын элшэ хүсэнэй үндэһэ һууринь мүн.

ЭБ НАЙРАМДАЛТА ПРОГРАММА

Дотоодынгоо политикада Советскэ Союзай Коммунис парти экономическа стратегиеэ шууд сэхээр бэелүүлжэ үргэлжэлүүлхэ юм.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ хүндэ индустриие, нэн түрүүн түлишын-элшэ хүсэнэй баазые, хара ба үнгэтэ металлургиие саашадань хүгжөөлгэдэ, ороной транспортна комплексые үндэһөөрнь һайжаруулгада ехэ анхарал хандуулагдана. Табан жэлэй туршэ соо арадай ажахыда капитальна һомололгонууд 12—15 процентээр үргэдхэгдэхэ.

Социальна хүгжэлтын программа хүн бүхэндэ хүртэдэг бодото ашаг олзые 16—18 процентээр дээшэлүүлхые хараална. Ниитын фондынуудһаа үгтэдэг нэмэлтэ түлбэри 20 процентээр ехэ болохо. 530—540 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдаха. Гэгээрэлые, элүүрые хамгаалгые, соёл культурые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд хараалагданхай.

Гадаадын экономическа холбоо барисаан уласхоорондын харилсаае бэхижүүлгын шухала нүхэсэл болоно. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ нэн түрүүн социалис, мүн хүгжэжэ байгаа оронуудтай СССР-эй эдэ холбоо барисаан нилээд үргэдхэгдэхөөр хараалагдана. Социальна ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан гуримаар зэргэ оршохо, уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулгые бэхижүүлхэ гол ёһонһоо үндэһэлэн, СССР-тэй харилсаа холбоо тогтоохые хүсэдэг хүгжэнги капиталис оронуудтай али алиндань ашатай туһатай, тогтууритай һайн барисаа тогтоохоор хёраалагдаа.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ абтаһан түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлгэ ороной экономическа хүсые нилээд үргэдхэхэ, арадай һуудал байдалые һайжаруулха, өөрыгөө хамгаалха хүсыень бэхижүүлхэ байна. Энэнь манай ороной уласхоорондын нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ, эб найрамдалай ба социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэдэг бүхы хүсэнүүдые бэхижүүлхэ, дэлхэйн социалис байгуулалтын хараа шэглэлые батадхаха арга олгохо юм.

Партиин экономическа политика уласхоорондын асари ехэ удха шанартай байна. СССР-тэ ажахын байгуулалтын үедэ Совет гүрэнэй гадаадын политикын материальна үндэһэ һуури байгуулагдана. Манай ороной саг үргэлжэ ургажа байгаа сэрэгэй-экономическа ба эрдэм, техникын хүсэн эб найрамдалай, уласхоорондын аюулгүй байдалай, арадуудай эрхэ сүлөөгэй ба тэдэнэй социальна дэбжэлтын аша туһада хэлбэришэгүйгөөр табигдана. Манай орон жэлһээ жэлдэ улам хүсэн түгэс болоходоо, уласхоорондын харилсаанда хүсэ хэрэглэлгые зайсуулха арга олгохо байна.

Советскэ Союзай тогтууритай һайн хүгжэлтэ аха дүү оронуудта социализм амжалтатайгаар байгуулгада таарамжатай үндэһэ һуури табидаг байха юм. Социалис хани нэгэдэлтэ оронууд социально-экономическа хүгжэлтын бүхы гол асуудалнуудаар ниитэ нэгэн һанал бодолтой байдаг гээшэ. Арадай ажахынь хурдан түргөөр хүгжэнэ, социалис экономическа харилсаан үргэдэнэ.

Аха дүү гүрэнүүдэй үгээ ойлголсолго уласхоорондын үйлэ хэрэгүүдтэ һайнаар нүлөөлнэ. Үнгэрһэн жэлнүүдтэ эдэнэр эб найрамдалта хэдэн шухала үүсхэлнүүдые гаргаһан байха юм. Арадуудай социалис туйлалтануудые найдамтайгаар хамгаалхын тула шухала хэрэгтэй бүхы юумэнтэй сэрэгэй-политическэ холбоон — Варшавска Договорой эмхи эб найрамдалые үнэн сэхээр сахин хамгаална.

Мүнөө бодото социализм хадаа ээрхэн зонхилолгын, сэрэгэй ээрхэг түримхэй ябуулгануудай, шахардуу байдалые улам һужэрөөлгын, буу зэбсэг бүри ехээр бүтээн гаргалгын, бусад арадуудые дарлан мүлжэлгын, тонолго дээрмэдэлгын политикые зайсуулан сараха талаар түшэг тулгуури болоно.

Социалис интернационализмын, адли тэгшэ эрхын, нэгэ нэгэндээ нүхэд ёһоор туһаламжа үзүүлэлгын гол ёһонуудай үндэһэ һуури дээрэ Советскэ Союз аха дүү оронуудтай харилсаагаа тогтооно, али бүхы асуудалнуудаар эдэнэй хоорондохи хани барисаае гүнзэгырүүлхын, харилсаа холбооe хүгжөөхын тула бүхы юумэ хэнэ.

Колониальна дарлалта мүлжэлгэһээ сүлөөрһэн оронуудтай СССР-эй харилсаан амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байна. Манай ороной политическэ, экономическа, эрдэм, техникын талаар харилсаан шэнэ байдал байгуулхадань, экономическа ба социальна дэбжэлтын түлөө, империализмын шэнэ түхэлэй колониальна политикада эсэргүүгээр эдэнэй тэмсэхэдэнь, залуу гүрэнүүдтэ нүлөө ехэтэйгээр туһална.

Капиталис оронуудтай харилсаа тогтооходоо, Советскэ Союз амгалан гуримаар зэргэ оршохо ленинскэ гол ёһонуудые хүтэлбэри болгодог, туйлагдаһан бүхы һайн юумэ арьбадхахые оролдодог байна. Экономико, эрдэм наукын, соёлой талаар тэдээнтэй ашатай туһатай харилсаа холбоо тогтоохоор бэлэнбди. Эдэ холбоо барисаае хүгжөөлгэ ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай түгшүүрилые һуларуулха, этигэл найдалыень бэхижүүлхэ, уласхоорондын байдалые тогтууритай болгохо байна. Тиихэ зуураа, Советскэ Союз, социалис хани нэгэдэлтэ оронууд империалис ээрхэг түримхэй ябуулганuудтай эбсэдэггүй, дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангалгада һаад тойбо татаха гэһэн али бүхы һэдэлгэнүүдтэ харюу сохилто үгэхөөр бэлэн лэ.

Совет-американ харилсаан бүхы дээрээ уласхоорондын байдалда горитой үүргэ дүүргэдэг юм. Картерай урдын захиргаанай бэелүүлдэг байһан хараа шэглэл манай оронуудай хоорондохи харилсаае эрид муудхаагаа. Энэнь бүхы дэлхэй дээрэхи политическэ байдалда хангалтагүйгөөр нүлөөлөө. Хоёр ороной аша туһада адли тэгшэ аюулгүй байдалай үндэһэ һуури дээрэ хёмороо зүришэлдөөе һуларуулжа, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ шухала.

Гэбэшье хоёр ороной хоорондохи харилсаанай асуудал шиидхэлгые эдээндэ хабаагүй асуудалнуудые шиидхэлгэһээ, ондоо һалбаринуудаар СССР-эй ябуулгануудһаа дулдыдуулха гэжэ һүүлэй үедэ Вашингтоной оролдолго гаргадаг байһаниинь тоншье хангалтагүй. Советскэ Союзһаа сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо гэһэн США-гай шэнэ захиргаанай сэрэгэй тодорхой программанууд оршон байдалые һайжаруулжа шадахагүй. Иимэ ябуулгануудай бүтэшэгүй байһаниинь элитэ.

Шахардуу байдал һуларуулгын үедэ дайсадай харата ябуулгануудые үүдхэжэ байгаашье һаань, Европо түбидэ ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаан юрэнхыдөө амжалтатайгаар хүгжөөгдэнэ. Политическэ харилсаан улам үргэн, баян боложо байнхай. Экономическа, эрдэм, техникын ба соёлой холбоо барисаан яһала һайнаар хүгжөөгдэнэ.

Партиин XXIV, XXV съездүүдэй найруулан соносхоһон Эб найрамдалта программа хадаа уласхоорондын байдалые һайжаруулхын түлөө тэмсэлдэ найдамтай компас болоно. Гэхэтэй хамта, дэлхэй дээрэхи байдал мүнөө шэнэ, нэмэлтэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаха эрилтэ табина гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ тэмдэглэгдээ һэн. Иимэ зорилготойгоор нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй XXVI съезд дээрэ уласхоорондын байдал түшаа асуудалнуудаар хэдэн дурадхалнуудые оруулһан байна.

Сэрэгэй түгшүүрилые һуларуулха дурадхалнууд нүхэр Л. И. Брежневэй найруулһан хэмжээнүүдэй дунда шухала һуури эзэлнэ. Энэнь, тусхайлбал, сэрэгэй талаар этигэл найдалаа бэхижүүлхэ хэмжээнүүд болоно. Бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхын тула Алас-Дурна зүгтэ иимэ хэмжээнүүдые хараалжа бэелүүлээ һаа, ашатаи туһатай байха һэн.

Персидскэ тохойдохи байдал тухай асуудалаар хөөрэлдөөнүүдые хэхээр бэлэн байһанаа Советскэ Союз мэдүүлнэ. Афганистандахи байдалые гуримшуулха асуудалда хабаадахаар тэрэ мүн лэ бэлэн юм.

Партиин XXVI съездын найруулһан гадаадын политическэ программые совет коммунистнууд, манай арад нэгэн һаналтайгаар һайшаахадаа, КПСС-эй Центральна Комитедэй бодото ажал ябуулгые бүрин хүсэдөөр дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэ. Зохёохы ажалаараа Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые улам бэхижүүлхые, эб найрамдалай ба социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ манай партида, Совет гүрэндэ бии байгаа арга боломжонуудые арьбадхахые гүйсэд шиидэнхэй байһанаа совет хүнүүд мэдүүлнэ.

НИИТЭ ПОЛИТ-ҮДЭРТЭ ЗОРЮУЛАГДАҺАН ПЛАКАТ-ХУУДАҺАН

ЛЕНИНИЗМ—ЗОХЁОН БАЙГУУЛАГША, ШЭНЭДХЭН ХҮГЖӨӨГШЭ ХҮСЭН

ХЭТЭДЭЭ МҮНХЭ ҺУРГААЛ

зуун жэлэй онсо гайхамшаг революционно бүтээл хэрэгүүд, түбхын түрэ дэлхэйе социальна шэнэдхэлгын, хүн зонэй хүгжэлтын шэнэ гай эхи табигша Агуу рин илалта Ленинэй солотойнь, ленинизм суртал һургаалнуудтай шагүй нягта холбоотон. Ленинизм хадаа бүхы хүн түрэлтэнэй туг, үе сагай туг болонхой.

Ленин К. Марксын, Энгельсэй революционно алые саашадань бүрин бэн, марксизмын бүрибүхы хубинуудые шутоошололнуудаар баян, тэрэнэй түүхэдэхи шатые нээһэн байна. революционно хүдэВ. И. Ленинэй түасари ехэ уг баяли— шэнэ түхэлэй парти тэрэнэй тодорхойлһон болоно. Тиимэ пар— революционно олохүтэлбэрилжэ шадагдэниие социализмын залан жолоодохо, шухала байһые Лебүхы талаарнь тодо, тэрэнэй суртал бо, эмхидхэлэй үндэһэ, доторой ажабайдагуримуудые, партиина эриин гол ёһонуудые байдаг.

шевигүүд-ленинецүүдэй засаг баридаг пароһон сагһаа хойшо арбаад жэл үнгэрөө. парти хүдэлмэришэн, бүхы ажалшадай хиехэ этигэл найдабаиртэһэн, хүгжэлтэ түциалис общество бай, дэлхэй дээрэхи тон олиие коммунис байын үргэн замда байна. Социализм, зм тээшэ общестыношаһанай зэргээр хү зохёон байгуулхы ябуулгын дэлисэ хэмулам нэмэнэ, тэдэдхэхэ ёһотой зорилбүри орёо болоно. байгуулхы түүхэтэ да арад зон бүри үроороо элсүүлэгдэнэ. аа, өөрынгөө ээлжээнртиин хүтэлбэрилхы зайлашагүй дээшэлхэые үүсхэнэ. Социализын коммунис ба хүшэнэй хүдэлөөнэй орондын баян дүй дүр хараадаа абалсан, гуримые теоретическэ элирхэйлэн тайлба гээшэ партиин хүтэлүүргэ тухай Ленибарида хабаатай шуубита болоно.

ин ба арадай бата, Ленинэй хэлэһэнэй олониитэ ажалшадммунистнуудай ниилэуу болотороо ойртолдабари, эршэ хүсэ, габьяа, эдэбхи хэшээбадаргаха, революцитэмсэлэй ба социалис лтын үндэһэн шухаалгонуудые шиидхэхэ тэдэнэй оролдолгоые зорюулха гээшэ алтануудай гол эшэ болоно. Ажалшадай эр бүри хүдэлмэри һаа, олонниитэдэ гүй һаа, тэдэнэй зүггдээгүй һаа, парти хэжэ бирахагүйпөө оршон байжашье ша «Түрүү манлай гээгөө хүтэлбэрилдэг таһарангүй бай, бүхы олонииөөр урагшань хүлдаг байбал. түрүү зорилгонуудые дүүргэхэ болоно» гэжэ Владимир Ильич зааһан юм· (45-дахи том, 23-дахи нюур).

Социализм болон коммунизм байгуулгын асуудалнуудые бүрин түгэсөөр тайлбарилан тодорхойлһон теориие Ленин дэлхэйн революционно хүдэлөөндэ үлөөгөө. Түүхын түрүүндэ, социалис гүрэн тухай — үнэхөөр шэнэ түхэлэй гүрэн тухай, ажалшадай гүрэн тухай һургаал тэрэ теориин хубинь болоно. Научна коммунизмын үндэһэ һуури табигшадай бодомжые хүгжөөн, пролетариадай диктатура лэ социализм байгуулгын гол зэбсэг боложо шадаха гэжэ Ленин тайлбарилан зааһан байха юм. Энэ һургаалынь капиталай хүсэндэ, буржуазин холбоо барисаанда, тэрэнэй хүтэлбэриин дүн дүршэлдэ, энгэй үмсын шунахай бодол ба ухаан сэдьхэлдэ эсэргүү шэглүүлэн, пролетариадай бата этигэлэй, үнэн мэдэрэлэн, эмхидэл болон журамай хүсые жагсааха арга хүдэлмэришэн ангида, ажалшадта олгоно. Социализмын хүгжэһэнэй хэм зэргээр социалис гүрэнэй социальна үндэһэ һууринь үргэдэнэ, пролетариадай диктатурын гүрэн хадаа хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилхы үүргын бэелүүлэгдэдэг, тэрэнэй манлайн — Коммунис партиин хүтэлбэрилдэг бүгэдэ арадай политическэ эмхи боложо байнхай. Ленинэй партиин хүтэлбэреэр манай орон дотор шэнэ общество — хүгжэлтэ түгэс социалис общество — дэлхэйн хүгжэлтын дээдэ шата бүридүүлэгдэн тогтоогдоо.

Уг гарбалһаань, эрхилдэг ажал хэрэгүүдһээнь, үндэһэ яһанай, эрэ эмын илгаануудһаань, эрдэм боловсоролһоонь дулдыдангүй, бүхы ажалшадай, бүхы эрхэтэдэй социальна, үзэл бодолой-политическэ нэгэдэл СССР-тэ мандаанхай. Совет арад — хүнүүдэй үнэхөөрөө шэнэ ёһоной социальна, интернациональна нэгэдэл, бүхы ажалшадай — индустриин, хүдөө ажахын, соёлой, бар хүсэнэй ба ухаан бодолой ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй социалис союз болоно.

Батажан хүгжэһэн социализмын үедэхи бүгэдэ арадай гүрэн коммунис байгуулалтадахи эмхидхэхы эхин болон хүгжэнэ. К. Марксын тодорхойлһон, Ленинэй саашадань хүгжөөһэн, коммунизмын экономическа һургаалые үндэһэ болгон, экономикөөе социалис ёһоор эмхидхэлгын ленинскэ гол заабаринууд КПСС-эй, Совет гүрэнэй ажал ябуулгада бодото бэелэлээ олоһон байна. Мүнөө дэлхэйн социализмын туйлалта бологшо эдэ гол ёһонуудай дээдэ зэргын ашаг үрэнь Советскэ Союзай жэшээ дээрэ анха түрүүшынхеэ эли тодоор харуулагдаа.

Эрдэм, техникын шэнэ туйлалтануудые ашагладаг, арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүгжэлтэ түгэс индустриальна үйлэдбэри социализмын материальна үндэһэ һуури боложо шадаха гэжэ Ленин заадаг байһан.

Арад зоной, ажалша хүнэй зол жаргалта байдал хангаха гээшэ — Ленинэй партиин экономическа политикын ба экономическа стратегиин эгээн дээдэ уг зорилго болоно. Энэ зорилго экономическа хүгжэлтын программые бэелүүлһэнэй үндэһөөр лэ шиидхэжэ шадагдаха байна.

Ленинэй зааһанай ёһоор, ажалшадай баян дэлгэр байдал тэдэнэй оюун сэдьхэлэй бүхы талаараа бүрин түгэс хүгжэлгэтэй, үзэл бодолой-политическэ хараа шэглэлтэйнь таһаршагүй холбоотой байдаг. Ленинэй тодорхойлһон соёлой хубисхалан программа, тэрэнэй олон тоото һанамжа заабаринууд ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын бүхэли научна хараа бодол болоно. КПСС коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын асуудалнуудта ходоо гол анхаралаа хандуулдаг. КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, КПСС-эй Центральна Комитет һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэ хэдэн тогтоолнуудые гаргажа, үзэл суртал хүдэлмэриин талаар съездын заабаринуудые бүри тодорхой болгоно. «Үзэл суртал, политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха тухай» тогтоол дүрсагдаһан шиидхэбэринүүдэй дунда онсо һуури эзэлнэ.

Бүхы оронуудай хүдэлмэришэдые түүхын түрүүндэ капитализмын уласхоорондын шэнжээрнь нэгэдхэхэ шухала гэжэ Ленин тайлбарилһан юм. «Уласхоорондын хүсэн бологшо капиталые илахын тула хүдэлмэришэдэй уласхоорондын холбоон, тэдэнэй уласхоорондын хани нэгэдэл хэрэгтэй» гэжэ (40-дэхи том, 43-дахи нюур) зааһан байдаг. Хүдэлмэришэн ангиин бүхэдэлхэйн түүхэтэ уялгаяа хаа хаанагүй дүүргэжэ байһан сагтань, революционно ангиин тэмсэлэй үзэл сурталай ба политическэ хурса зэбсэг бологшо пролетарска интернационализм мандаһаар байха. Хүсэ нүлөөгөө социализмын батадхаһанай хэм зэргээр шэнэ арадуудай социалис замда орохо бүри аятай һайн арга боломжонууд бии болохо. Социалис оронуудай хүдэлмэришэн ангиин, ажалшадай һаналаа нэгэдэлгэдэ түшэглэхэ, социализмын аша туһада бүрилдэжэ байгаа дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй шэнэ тэнсүүриие хэрэглэхэ арга боломжо энэ хэрэгтэ ниилээд ехэ туһа хүргэнэ.

Ленин социалис гадаадын политикын үндэһэ һуурине тодорхойлон хараалхадаа, илагша революциие хамгаалгын ба бүхы оронуудай ажалшадай ниитэ хэрэгэй аша туһада амгалан тайбан политика ходо барнмталан бэелүүлхэ хараа шэглэл Совет орондо заадаг байгаа. Ленин лэ ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан гуримаар ажаһууха, тайлбарилан хэлэбэл, амгалан ёһоор зэргэ оршохо тухай зааһан байдаг. Тэрэнэйнь ашаар социалис оронуудай залан шууд бэелүүлдэг политика уласхоорондын харилсаанай тон шухала гол ёһонуудай нэгэн болонхой.

Совет гүрэнэй гадаадын политика бүхыдөө Ленинэй суртал бодолнууд ба заабаринуудые үндэһэ болгон тодорхойлогдоно. КПСС амгалан байдалай программа тодорхойлон хараалаад, тэрэнээ бэелүүлхын түлөө сэхэ шууд тэмсэнэ.

В. И. Ленин — манай хэрэгүүдтэ бодотоор хабаадагша, манай сэсэн мэргэн багша мүн. Ленинизм — революционно тэмсэл ба коммунис ёһоной зохёон байгуулгые, бүхы дэлхэйн ажалшадай интернациональна туйлалтануудые залан ударидаха эрдэм наука ба эзлиг шадабари болоно. Ленинэй суртал бодолой илалта түгэс дабшалтые зогсоожо шадагдахагүй. Юундэб гэхэдэ, Ленинэй оюун бодол амгалан байдалай, демократиин, коммунизмын илалтын түлөө тэмсэлдэ ажалша хүнүүдые зоригжуулан жагсаана.

«ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИНЭЙ НЭРЭ БОЛОН ХЭРЭГ ХЭТЫН ХЭТЭДЭ МҮНХЭ БАИГ ЛЭ!»

(КПСС-эй ЦК-гай 1981 оной Майн 1-нэй Уряануудһаа).

АЖАЛША ХҮНЭЙ АША ТУҺАДА

«Наяад онуудта Коммунис парти экономическа стратегиеэ дам саашадань шууд сэхээр бэелүүлхэ, арад зоной ажабайдалай материальна болон соёлой хэм хэмжээе хэлбэришэгүйгөөр дэбжээхэ, хүнэй али бүхы талаһаа хүгжэхын тулада эрхим һайн эрхэ нүхэсэл байгуулха гээшэ тэрэнэй эгээл дээдэ уг зорилго мүн болоно», — гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ баталагдаһан СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд дотор бэшэгдэнхэй юм.

Улад зоной бодото олзо оршые дээшэлүүлхэ гээшэ совет арадай һуудал байдалые һайжаруулгын шухала арга зам болоно. Арбадахи табан жэлдэ олзо багатай бүлэнэрэй олзо оршонь хараа байса дээшэлээ. 1980 ондо бүлын гэшүүн бүхэндэ һарын 100 түхэригһөө дээшэ хүртэсэтэй бүлэнэр оронoймнай бүхы улад зоной хахадынь шахуу болоо. 1965 ондо ниитэ зоной оройдоол 4 процентнь иимэ олзо доходтой байһан.

Тэнсүү ажалай түлөө тэнсүү түлөөһэ абаха гээшэ социализмын асари ехэ туйлалтануудай нэгэн болоо.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай һарын дундуур салин — 16 шахуу процентээр, колхозникуудай ажалай түлөөһэн 26 процентээр арбадахи табан жэлэй туршада ургаа.

Буряадай АССР-эй хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай һарын дундуур салин 1965 ондо 102 түхэриг байгаа һаа, үнгэрһэн арбан табан жэлэй туршада 86 процентээр ургажа, 1980 ондо 189 түхэригтэ хүргэгдөө.

Арадаи һуудал байдалай хэм хэмжээн худалдаа наймаанай хүгжэлтэһөө ехээр дулдыдадаг. Хубиин хэрэглэмжэдэ ородог материальна баялигуудай 80-яад процентнь худалдаа наймаанһаа абтадаг. Арбадахи табан жэлдэ эд бараанай рознично худалдаа наймаанай эрьесэ манай республикада 36,8 процент дээшэлбэ. Урдахи табан жэлнүүдэй нэгэндэньшье бүхы зүйлэй эд бараанай эрьесэ иимэ хэмжээгээр ургаагүй һэн.

Эд бараанай эрьесын хубилалташье улад зоной һуудал байдалай һайжаржа байһан тухай гэршэлнэ. Хубсаһа, гутал, соёлой-ажаһуудалай хэрэглэлэй эд бараа хүнүүд ехээр абадаг болонхой.

Хэдэ хэдэн социальна баялигуудые абаха совет эрхэтэдэй конституционно эрхэнүүдэй удха шанарай үргэдхэлгэ ниитын хэрэглэмжын фондынуудтай таһаршагүй нягта холбоотой. Эдэ фондынууд хадаа СССР-эй Конституцида баталагдаһан амарха, элүүрые хамгаалха, һураха, мэргэжэл шудалха, үтэлхэдөө материальна тэдхэмжэ абаха, гэр байратай байха, соёлой туйлалтануудые ашаглаха эрхэнүүдэй экономическа үндэһэ һууринь болоно.

Эдир үетэниие һургаха ба хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ниитын хэрэглэмжын фондынуудһаа горитой ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдадаг юм. «Үхибүүдтэй бүлэнэртэ үзүүлэгдэдэг гүрэнэй туһаламжа үргэдхэхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй тогтоол энээниие тон элеэр гэршэлэн харуулба. Тус тогтоол дотор залуу бүлэнэрэй һуудал байдал саашадань һайжаруулха талаар хэдэ хэдэн хэмжээнүүд хараалагданхай.

Үнэхөөрөөл арадай гэгээрэл манай ороной омогорхол болонхой. Һургуулиин һурагша бүхэндэ жэлэй 170 түхэриг, тусхай дунда һургуулиин һурагшадта — 650 түхэриг, дээдэ һургуулиин студентнэртэ—1000 тухай түхэриг дунда зэргээр гаргашалагдадаг гээшэ.

Жэлһээ жэлдэ элүүрые хамгаалгада һомологдолог гаргашанууд ехэ болоно. Үнгэрэгшэ табан жэлдэ эдэ гаргашанууд манай республикада 30 процентээр ургаа. Энэ хугасаа дотор бүхы дээрээ элүүрые хамгаалдаг эмхи зургаануудай барилгада 12 шахуу миллион түхэриг гаргашалагдаа.

Ниитын хэрэглэмжын фондынуудай гурбанай нэгэ хубиһаа дээшэнь социальна хангалга ба социальна страхованида үгтэдэг байна.

Нёдондо жэл гүрэнэй тэдхэмжэдэ 50 миллион пенсионер байгаа. Жэшээ болгон хэлэбэл, Франциин бүхы хүн зоной тоотой энэ адли шахуу болоно.

Социально - экономическа программын бүридэлэй нэгэ хубинь гэбэл, гэр байрын эрхэ байдал һайжаруулга болоно. СССР-тэ дэлхэй дээрэ гэр байрын эгээл бага түлөөһэтэй юм. Тэрэнэй дээдэ захань — дүрбэлжэн метрэй түлөө һарадаа 13,2 мүнгэн, хахад зуун жэлэй хугасаада тэрэ нэгэ хэмжээндэ байһан зандаа.

Гэр байрын барилгын хэмжээгээр манай оронтой жэшэхэ орон гэжэ үгы юм. Энэ барилгын хэмжээгээршье, эршээршье дэлхэй дээрэ түрүүшын һуури эзэлдэгбди. Франци, Итали, Великобритани болон «юрэнхы дэлгүүрэй» бусад гүрэнүүдые хамтаарань абабашье, маанад тэрээнһээ ехэ гэр байрануудые бүтээнэбди.

Арбадахи табан жэлэй туршада Буряад орондо 1 миллион 600 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра ашаглагдаба.

Тэдэнэй аша туһада хүртэдэг баялигууд имагтал өөһэдэйнь ажалаар байгуулагдадаг гэжэ совет хүнүүд һайн мэдэдэг. Имагтал хүнэй бүтээһэн юумые хубаарилан хэрэглэжэ болохо байна бшуу. Тиимэһээ КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула хүсэ шадалаа гамнангүй, Эхэ оронойнгоо аша туһада, нэрэ хүндэдэ бүхы хэшээл оролдолгоо зорюулан, ажаллахаар тэдэ шармайнхай.

ЭНЭ ХУУДАҺАНАЙ МАТЕРИАЛНУУДЫЕ КПСС-эй ОБКОМОЙ ЛЕКТОРНҮҮДЭЙ БҮЛЭГ БЭЛДЭБЭ.

АЯЛГА ДУУН—АЖАЛАЙ ЖЭГҮҮР

Буряадай АССР-эй техническэ мэргэжэл олгодог училищи бүхэндэ уран һайханай коллектив бии гэхэдэ, буруу болохогүй. Гэбэшье, хэнэйшье мэдэһээр, тэдэ коллективүүдэй заримаанииинь һайн тээшээ, нүгөөдүүлынь муу тээшэ ородогынь эли ааб даа. Манай республикын техническэ мэргэжэл олгодог һуралсалай управлени «Сибириин угалзанууд» гэжэ дуу, хатарай ансамбльтай юм. Энэ ансамбль ганса түрэл республика соогоо бэшэ, харин холо, ойрын городуудаар бэлиг шадабарияа харуулһаншье, харуулжашье байдаг. Гэхэтэй хамта үнгэрэгшэ намар ансамбль Греци, Турци, Кипр, Мальта гүрэнүүдээр гушаад хоногой туршада гастроль хэжэ ерээ һэн. «Сибириин угалзанууд» гэжэ ансамбльда хабаададаг хүбүүд, басагад училищияа дүүргэхэдээ, түрэл боложо үрдиһэн коллективээ яахашье аргагүй орхихо баатай болодог.

Манай республика дотор техническэ мэргэжэлэй училищинууд гушан долоо гэжэ тоологдоно. Техническэ элдэб мэргэжэл хамта дээрээ арбан табан мянга шахуу эдиршүүл шудална.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ манай республикада дунда эрдэм олгодог үшөө табан шэнэ ГПТУ, нэгэ СПТУ нээгдэхээр хараалагдана. Энээн дээрэһээ бодоходо, техническэ мэргэжэлэй училищинуудай һурагшадай тоо хараагүй ехэ болохо байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ манай управлениин «Сибириин угалзанууд» гэжэ дуу, хатарай ансамбль шэнэ-шэнэ дуушадаар, хатаршадаар таһалдахагүйнь лабтай.

Манай управлени жэл бүри уран һайханай харалга соносходог. Жэшээнь, В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдаһан уран һайханай харалгада республикын бүхы шахуу училищинууд хабаадаа һэн. Райнуудта үнгэргэгдэһэн ба республиканска харалгада хамта дээрээ 2,5 мянган эдиршүүл хабаадаа гэжэ хэлэхэ шухала. Уран һайханай харалгада хабаадаһан эдиршүүл соохоо нилээд олонииинь үндэр амжалта туйлаһан байха юм.

Ямар училищинуудые эндэ дурдалтайб? Нэн түрүүн Улаан-Үдын наймадахи ГПТУ тухай һайн һайхан үгэ хүүр хэлэхэ дуран хүрэнэ. Юуб гэхэдэ, тус ГПТУ һүүлэй хэдэн жэлэй туршада республиканска конкурсын лауреадай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнэ бшуу. Хүтэлбэрилэгшэнь Л. М. Сокольникова. 8-дахи ГПТУ-да һуралсалай жэлэй эхинһээ хойшо уран һайханай кружогой хүдэлмэри ябуулагдана. Училищиин багшанар, мастернууд шэнэ ороһон үхибүүдэй намтарай саарһануудтай танилсахадаа, хэниинь дуу, хатарта дуратайб гэжэ элирүүлдэг юм. Гэхэтэй хамта наймадахи ГПТУ-гай мастер болон багшанар бултадаа уран һайханай хүдэлмэридэ хабаададаг байна. Энэ хадаа аргагүй һайшаалтайшье, ехэ нүлөөтэйшье жэшээ болодогынь элитэ.

Худөөгэй училищинуудай дундаһаа табадахи СПТУ-гай амжалтануудые онсо тэмдэглэлтэй. Тус СПТУ-гай уран һайханай коллективые Ю. А. Оленников олон жэлэй туршада хүтэлбэрилнэ. Хүгжэм дуунда үнэхөөр дуратай, бэрхэ багша Ю. А. Оленниковэй хүтэлбэри доро табадахи СПТУ-гай уран һайханай коллектив республиканска харалгада нэгэдэхи һуури эзэлһэн байна.

Уран һайханай республиканска харалгада 4-дэхи СПТУ (хүтэлбэрилэгшэнь Г. И. Бадерин), 18-дахи ГПТУ (хүтэлбэрилэгшэнь Е. Б. Бухаева), 12-дохи ГПТУ (хүтэлбэрилэгшэнь П. Е. Брындин) мүн лэ муу бэшэ бэлэдхэл харуулба. Гэбэшье энэ талаар хамаг юумэн һайн гэхын аргагүй. Жэшээнь, уран һайханай олохон коллективүүдэй программада мүнөө үеын олон тоото инструментальна ансамбльнуудай гүйсэдхэдэг, «моодно» гэжэ нэрэтэй аад, удхагүй һула дуунууд олоороо ородог байна. Һула дуунуудай ороһонһоо боложо, арадай жэнхэни дуун, хатар, шог зугаа гэхэ мэтэ удха түгэлдэр номернуудай хэрэгсээгдэхэгүй жэшээ харагдана. Энэ 7-дохи ГПТУ, 3-дахи ТУ, 5-дахи ГПТУ, 11-дэхи СПТУ болон бусад училищинуудай зарим дуушад ба хатаршадта хабаатай.

Хэнэйшье мэдэһээр, манай училищинууд хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэдые бэлдэдэг. Бидэнэй дууладаг дууншье ажалай алдар соло магтаһан байха ёһотой. Эндэ баһал нэгэ дутагдал бии. Ерээдүйнгөө мэргэжэл магтан түүрээһэн үсөөхэн дуун харалга дээрэ зэдэлһэн байна. Хүгжэмшэдэй ажал тухай дуунуудые бэшэдэггүй дээрэһээ бэшэ, харин тэдэ дуунуудые программадаа оруулдаггүй дээрэһээ иимэ юумэн болоно. Мүн духовой ба арадай инструментнүүдэй оркестрнүүд, бальна хатарай ансамбльнууд ехэ үсөөн байһан зандаа. Эдэ бүгэдэ бидэнэй хүдэлмэриин ехэ дутагдал болоно.

Нилээд олон училищинуудта уран һайханай коллективэй хүдэлмэри ямар нэгэ һайндэрэй урда тээ эхилээд, һайндэрэй дүүрэмсээр мартагдадаг байна. Һурагшадые эстетическэ талаар хүмүүжүүлхэ гээ һаа, иимэ арга хэрэглэһэнэй үлүү. Али багшанар, хүгжэмэй хэрэгсэлнүүд дуталдана гү? Үгы. Хамаг юумэн баран хүсэд. Гэбэшье 6, 7, 13, 16-дахи ГПТУ, 1, 3-дахи ТУ болон бусад училищинууд ганса һайндэртэ уран һайханай коллективэй хүдэлмэри һэргээдэг зандаа.

В. И. Лениндэ зорюулһан литературна ба вокальна зохёолнуудые гүйсэдхэлгын конкурс ехэ эмхитэйгээр ба олон хүнэй хабаадалгатайгаар үнгэрөө һэн. Энэ конкурсдо 7-дохи ГПТУ-гай һурагша Галина Ванданова, 1-дэхи СПТУ-гай һурагша Юрий Бальжеев болон 8-дахи ГПТУ-гай багшанарай хоор шалгарһан байна. «Ленинэй захяада үнэн сэхэбди» гэһэн Бүхэсоюзна эстафетэдэ бидэ яһала һайнаар бэлдэһэн байнабди. Тус эстафетэдэ зорюулһан выставкэдэ уран зурагууд ба уран бүтээлнүүд табигдаһан байгаа. Выставкэдэ 2, 8, 13, 20, 22-дохи ГПТУ, 4, 9-дэхи СПТУ болон бусад училищинууд угаа олон уран бүтээлнүүдые табяа.

«Уран һайхан» гэһэн ойлгосодо ганса дуу, хатар ороод дүүрэхэ ёһогүй. Һурагшадай зохёохы ажалай дэлисэ дээшэнь болгохо хэрэгтэ училищинуудай багша, мастер бүхэн оролдохо уялгатай. Энээн тухай манай партиин XXVI съезд дээрэ хэлэгдэһэн байна бшуу.

Тиимэһээ бидэ кинодо дуратайшуулай, удхалан зохёолгын ба уралан бүтээлгын, драматическа, духовой ба арадай инструментнүүдэй, бальна хатарай гэхэ мэтэ кружогуудые дэмжэжэ, бүхы училищинуудтаа бии болгохын хойноһоо оролдохо болонобди.

Г. ПЕТРОВ,
техническэ мэргэжэл олгодог һуралсалай управлениин начальнигай орлогшо.

Үхибүүн — хүн изагуууртанай сэсэг,
Үргэн дэлхэйн амидаралай хэшэг,
Үнэр баян жаргалай шэмэг,
Үе сагай ерээдүйн түшэг.
Эхын нимгэн сэдьхэлэй дуһал.
Эхын халуун зүрхэнэй сусал.
Эхын зоболон, жаргалай үрил.
Эхын мээхэй һэшхэлэй гэрэл.
Нойргүй, ундагүй хүхэндөө жэгнэн,
Үдэр, һүнише үргэһөөрөө хэмжэн,
Нойто, хүйтэнһөө бөөмэйлэн хэшээн.
Үбдэг дээрэнь гаргадаг тэнжээн.
Балшар наһанһаа хүн болотороо,
Башаража бэеэ, ухаа ороторoo,
Оршолонто дэлхэйн оромые олотороо,
«Олон далайн» орёое гаталнал даа.
Түрүүшынгээ үгөөр эжыгээ уяруулхал,
Түрүүшынгээ гүлгэн алхамаар баясуулхал.
Түрүүшынгээ «үзэглэл» барихадаа
урмашуулхал,
Түрүүшынгээ салин асархадаа жаргуулхал!

Ц. ЦЫБИКОВЭЙ фотоэтюд.
Д. БУДАЖАПОВАЙ шүлэг.

ХҮДӨӨ БЭШЭГШЭД ЗҮБШЭБЭ

«Витимскэ зори» гэһэн Баунтын районно газетын редакциин дэргэдэ хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэй зүблөөн үнгэргэгдэбэ. Газетын редактор А. Ж. Цыренов элидхэл хэхэдээ, хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэй эдэбхи үүсхэл, оролдолгые онсо тэмдэглэһэн, тэдэнэй саашанхи хараа зорилгонууд тушаа тогтоһон байна.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ олон хүн хабаадалсаа. Ханын һонинуудай дүүргэдэг үүргэ, тэдэнэй темэ болон удха тухай газетын бэшэгүүдэй таһагые даагша В. Г. Иванова хөөрэбэ. Удаань Багдаринай экспедициин таһагай начальник И. С. Яхно, Ципиканай приискын ханын һониной редактор М. М. Утюжников, гүрэнэй статистикын талаар районой инспектор В. В. Бунаев гэгшэд районойнгоо газетые һайжаруулха талаар ажаглалтануудаа хэлээ. Мүн лэ арадай хиналтын районно комитедэй түрүүлэгшэ В. Н. Козулин, Джилиндын совхозой һаалишан Б. С. Доржиев, партиин райкомой секретарь В. А. Максимов гэгшэд газетын үүргые дээшэлүүлхэ талаар һанамжануудаа элирхэйлһэн байна.

Энэ зүблөөн суглаагшадта ашатай туһатай хэшээл боложо үгөө гэбэл алдуугүй.

А. ПОПОВА.

ЭРТЫН ДУЛААНАЙ АМИСХАЛ

Апрелиин түрүүшын арбан хоногто урин дулаан, наралиг үдэрнүүд тогтожо, оршон тойронхи байгаалимнай саг зуура һэргэхэдэл тэбэ. Үнгэрһэн жэлнүүдэй энэ үеынхитэй сасуулаад үзэхэдэ, агаарай сүүдхын дунда зэргын температура 4—6, зарим газарта 9—12 градусаар дээшэ байба.

Урда жэлнүүдэйхитэй сасуулбал, 3—13 үдэрөөр урид дулааржа, һарын түрүүшын үдэрнүүдтэ термометрэй ртуть 0 градусһаа дээшэлээ. Үдэртөө 9—14 градус хүрэтэр дулааржа, һүниндөө хүйтэниинь 6—11 градуста хүрөө.

Хлагтын, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй районуудта 9—14 миллиметр шииг нойтон ороо, бусад районуудта хуурай байгаа.

Эртын дулаанай амисхаал оршон тойронхи байгаалида өөрын нүлөө үзүүлнэ. Сэлэнгэ мүрэн дээрэ зарим тээнь мүльһэнэй хобхоржо, хүдэлхэнь обёорогдоо.

Газарай хүрьһэнэй хахалагдадаг хүбиинь гэдэе. Республикын ажахынууд шииг нойто тогтоохоор хүдэлмэри ябуулна. Нуга сабшалан уһалагдана, полинууд дээрэ үтэгжүүлгэ гаргагдана.

Г. ЩЕПИНА,
агрометеоролог.

Хилын саанаһаа

ТАСС АПН

ИТАЛЬЯН-СОВЕТ ХАНИ БАРИСААНАЙ ҮДЭРНҮҮД

ПОДЖО-МИРТЕТО (Итали). «Итали—СССР» гэжэ бүлгэмэй, нютагай засагаархилай үүсхэлээр эндэ эмхидхэгдэһэн итальян-совет хани барисаанай үдэрнүүд баярай ёһололоор дүүрэбэ. Поджо-Миртетын мэр, коммунист Ланфранко Сантини городой түбэй талмайда болоһон түгэсхэлэй митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, итальян-совет хани барисаанай үдэрнүүд — хоёр гүрэнэй хоорондын харилсаае хүгжөөхэ хэрэгтэ оруулагдаһан шэнэ хубита болоо, совет арадай ажабайдалые һайса мэдэхэ арга итальянецуудта олгоо гэжэ тэмдэглэбэ. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ Л. И. Брежневэй соносхоһон, Европодо амгалан тайбан байдал бэхижүүлхэ, энэ түбидэхи ядерна зэбсэгэй нөөсые хорооохо зорилготой совет шэнэ үүсхэлнүүдые тэрэ тусхайлан дурдаа.

„КОЛУМБИ" ГЭДЭГ ЗАМБУУЛИНАЙ ОНГОСО

НЬЮ-ЙОРК. «Шаттлын» программаар бүтээгдэһэн, оло дахин хэрэглэгдэхэ «Колумби» гэдэг замбуулинай онгосо олон удаа хойшолуулагдаһанай һүүлээр. Канаверал хошуундахи (Флорида штат) космодромһоо ниидхүүлэгдээ. Онгосодо һууджа ниидэһэн астронавтнууд Джон Янг, Роберт Криппен Газарые 36 дахин тойрожо, 55 шахуу часай турша соо замбуулинда байһанай удаа Эдвардс гэдэг (Калифорниин штат) агаарай-сэрэгэй баазада буухаар хараалагдана.

«Шаттлын» программаар США 10 жэлэй туршада хүдэлмэрилжэ байнхан. «Нью-Йорк таймс» газетын бэшэһэнэй ёһоор, энэнь анханһаа хойшо, үнэндөө, Пентагоной эрилтэ хангалгада сүм зорюулагдана. Америкын сэрэгэй ядерна зэбсэг шэглүүлэн тодхохо түхеэрэлгэ туршаха, хэмэл одод-шпионууд ба сэрэгэй бусад түхеэрэлгэнүүдые замбуулинда ходо гаргаха түсэбүүдые энэ программатай холбоно.

Энээнэй хэрбээ амжалтатайгаар үнгэрөө һаань, «Колумбиис» туршаха үшөө гурбан ниидэлгэ эмхидхэгдэхэ юм ха. «Шаттлын» программаар үшөө гурбаһаа үсөөн бэшэ замбуулинай онгосо мүнөө бүтээгдэжэ байна. США-гай сэрэгэй захиргаанай программаар 1992 он болотор 113 ниидэлгэ хэгдэхээр түсэблэгдэнэ.

ҮГЫТЭЙШҮҮЛЭЙ БУҺАЛГААНУУД

ЛОНДОН. Үгытэйшүүлэй байдаг Урда Лондоной нэгэ районой полициин ба хүн зоной хоорондо хоёр үдэр үргэлжэлһэн шанга тулалдаае Англиин газетэнүүд «Брикстондохи тулалдаан» гэжэ нэрлэнэ.

Хэдэн зуугаад хүн шархатаһан, 200 шахуу хүн баригдажа хаагдаһан, хэдэн арбаад гэр ба магазинууд һандаагдаһан, автомашинанууд шатаагдаһан байна. Энэнь хара шарайтай иммигрантые полициин баримтагүйгөөр барижа хааһанһаа шалтагаалан, иимэ тулалдаан эхилээ. Олонхидоо Азиин, Африкын ба Латинн Америкын оронуудһаа ерэһэн хүнүүдэй байдаг, үгытэй ядуу байдалтай, ажалгүйшүүлээр олон энэ районо полициин хууни буса ябуулга «дариин погреб дээрэ зуруул шатааһантай адли» байдал үүсхээ. Брикстондо хоёр үдэр үргэлжэлһэн тулалдаан ёһотой байлдаанай газар мэтэ болонхой.

Англиин түрүү үзэл бодолтой эмхинүүд, парламентын олон лейборис-депутадууд полициин ябуулгые мүрдэхэ, расизмтай тэмсэхэ, социальна хэсүү асуудалнуудые шиидхэхээр үрэтэй хэмжээ абаха эрилтэ табина.

БУДАПЕШТ. Өөрынгөө зэргэдэ олон оронэй 400 мянга гаран эрдэмтэдые нэгэдхэһэн научна хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэдэлхэйн Федераци (ВФНР) гүйсэдхэхы соведэй заседани Венгриин ниислэлдэ нээгдээ. Заседанида хабаадагшад буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ явадалые, хүнүүдые олоор хюдаха шэнэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээлгые буруушаан, дагээб найрамдалай, шахардуу байдал һулаaруулхын ба буу зэбсэгүүдые хурааhын түлөө тэмсэдэг эрдэм наукын түлөөлэгшэдэй тэмсэлые бүри эдэбхитэй болгохо асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ эхилэнхэй.

ВФНР-эй генеральна секретарь француз профессор

АМГАЛАН ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭНЭ

Ж. -М. Легэ заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ огуу ... дые бүри ехээр үрдилдэн түхеэрхэ гэжэ хархис балмад этигээдүүдэй ехээр эрмэлзэдэг болоод байһан ушар байдалда олонниитын үмэнэ эрдэмтэдэй даaха харюусалга саг үргэлжэ дээшэлнэ гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ Л. И. Брежневэй оруулһан дурадхал, ядерна хосорол зайсуулгын тон шухала байһые элирхэйлэн харуулха ёһотой эрдэм наукын ажал ябуулагшадай уласхоорондын комитет тогтоохо дурадхал бэелүүлхэ хэрэгтэ манай федерациин хайшан гээд хубитаяа оруулха тухай асуудалда харюу үгэлгэ—эрдэм наукын хүдэлмэрилэгшэдэй энэ талаар шиидхэхэ эгээн шухала зорилго болоно гэбэ.

Уласхоорондын асуудалнуудые амгалан аргаар шиидхэлгэдэ туһа хүргэмөөр хүсэнүүдэй тэнсүүри мүнөө дэлхэй дээрэ бүрилдэнхэй гээд этигэнэбди, — гэжэ Ж. -М. Легэ мэдүүлнэ.

Научна хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэдэлхэйн федерациин гүйсэдхэхы соведэй заседанида хабаадажа байгаа совет делегацие академик Н. Г. Басов толгойлно.

ПОЛИЦИИНХИДЭЙ МҮРДЭЛГЭ, ХЮДАЛГА

ГАВАНА. Доминиканска республикаһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, энэ орон дотор полициин мүрдэлгэ хюдалга улам һужэржэ байнхай. «Гүрим сахигшад» Сан-Франциско-де Макорис городто нюдэ уһатуулдаг газтай гранатануд ба шидамуудые хэрэглэн, студентнэрэй ехэ жагсаалые намнаһан байна. Олохон хүн ехээр сохюулаа, хэдэн арбаад хүн баригдажа хаагдаа.

Жагсаалда хабаадагшад «Полициин балмад аашануудые болюулха!», «Хюдалга үүдхэһэн гэмтэдые хэһээхэ эрилтэ табинабди!» гэһэн уряануудые хашхаралдаба. Салин түлөөһыень нэмэхэ эрилтэ табиһан «Санто-Домингын муниципалитедэй алба хаагшадые, доминикан нютагнуудта американ сэрэгэй корабльнуудые оруулхагүй гэһэн студентнэрые һаяхан полициинхидай зэрлиг бүдүүлигээр сохиһон ниишаһыень жагсаалшад буруушааһан байна. Полициин ябуулгануудһаа шалтагаалан, тиихэдэ дүрбэн хүн алуулһан, олон хүн хүндөөр шархатаһан байгаа. Засагай зүгһөө заналтын хэгдэбэшье, ороной элдэб районуудта жагсаалнууд боложо үргэлжэлһөөр. Тэдэнние дарахын тула полициин отрядууд эльгээгдэнэ, хэдэ хэдэн городуудай үйлсэнүүдтэ танкнууд ба бронетранспортёрнууд байлгагдана.

Политическэ, профсоюзна ба залуушуулай эмхинүүд полициин харата аашануудые эрид буруушаана.

Тэрэшэлэн национальна конгрессэй сенат ба депутадуулай палата «гүрим сахигшадай» ябуулгануудые шүүмжэлнэ.

АЮУЛТАЙ ТҮСЭБ

БРАЗИЛИА. Хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдтэ, тэрэ тоодо Латинн Америкэдэ харша гадаадын политическэ хараа бодол Америкын захиргаан баримталан бэелүүлнэ гэжэ «Мовиненту» гэдэг неделин бүриин газетэ тэмдэглэнэ. Сальвадор, Түбэй Америкын бусад оронууд, тэрэшэлэн Анголо тушаа Вашингтоной зээрхэг түримхэй түсэбүүд онсо аюултай байна гэжэ тус газетэ бэшэнэ.

ХАРАТА ААША

БАРУУН БЕРЛИН. Понедельнигэй (апрелиин 13-най) һүни танигдаагүй хүнүүд Аэрофлодой Баруун Берлиндэхи түлөөлэлгэтэ эмхидэ эсэргүү харата ааша гаргаа. Түлөөлэлгэтэ эмхиин байшангай витринэнүүдые шуулуудажа, горитой гарза хохидол ушаруулаа.

Энээнтэй дашарамдуулан, иигэжэ тэмдэглэгдэнэ: энэнь Баруун Берлиндэхи англиин ска секторто байдаг совет эмхи зургаанда харша түрүүшын ябуулга бэшэ байна. Великобританиин эзэмдэлгын засагаархид эндэ байдаг совет түлөөлэлгэтэ эмхинүүдые хамгаалха, мүн хүдэлмэрилэгшэдэйнь аюулгүй байдал хангаха үрэтэй хэмжээнүүдые абадаггүй байһаар гэжэ ойлгохоор болоно.

ИРАНАЙ МИД-эй МЭДҮҮЛГЭ

ТЕГЕРАН. Бүхы гасалан, хохидолнуудые үүдхэдэг байһан Холбоото Штадуудай Иранда дахинаа бусалгые зайсуулхын тула Иран али бүхы оролдолго хүсэлэлгэ гаргана, — гэжэ Иранай МИД-эй эндэ тарааһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Дунын Зүүн зүгэй районло «олон үндэһэ яһатанай хүсэн» гэдэгые бии болгохо хараа бодолые американ «түргэн добтолхо хүсэ» тогтоохо түсэбэй үргэлжэлэл болоно. США-гай туһаламжаар энэ районло хэгдэдэг сэрэгэй ямаршье ябуулгануудые Иранда, эндэхи нютаг оронуудай арадуудта аюул тохёолдуулха һанаашалта, Ливанда, бусад мусульман оронуудта эсэргүү, зээрхэг түримхэй политикаяа бэелүүлгэдэнь Израилиин сионис уламаршадые дэмжэһэн ябуулга мүн гэжэ Иранай правительство тоолоно.

Персидскэ тохойн ба Дунын Зүүн зүгэй оронуудта добтолон орохо империалис хорото түсэбүүдэй хараалагдажа байһан тухай Иранай правительство бүхы мусульман арадуудта һануулна. Эндэхи арадуудай дура хүсэлые үндэһэ болгоол һаа, амгалан тайбан, тогтуууритай түбшэн байдал туйлагдажа болохо гээд тоолоно гэжэ мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Ороной бэеэ дааһан байдалда, оршон байлгада аюул тохёолдуулхаар ямаршье ябуулгануудта Иран зохихо харюу үгэжэ шадаха гэжэ мэдүүлгын түгэсхэл дотор хэлэгдэнэ.

ГАИ-гай экран

Үнгэрһэн долоон хоногто һогтуугаар машина жолоодожо ябаһан 75 хүн баригдаа. Архиин халуутангаар харгын дүрим хазагайруулагшадай тоодо 5-дахи СМУ-гай тракторист Д. Санданов, силикатна заводой жолоошон В. Сидельников, түмэр замай техникумэй һурагша Н. Третьяков гэгшэд оролсоно. Улаан-Үдын шубуунай фабрикын жолоошон В. Цыдымпылов һогтуугаар машинын рульда һуугаад, посхоной үйлсөөр хэтэрмэ түргөөр гүйлгэжэ ябаһаар, хоёр хүниие дайруулаа. Гэхэһээ гадна, гэнэ усалда орогшодто туһаламжа үзүүлэнгүй тэрьедэхэ һэдэлгэ гаргаа. Гэбэшье тэрэ саг дары баригдаһан байна. Гүрэнэй автоинспекциин хүдэлмэрилэгшэд тэрэниие медвытрезвитель эльгээжэ, гэмэлтэһэн хүнүүдые больницада абаашаа.

«Бурятфермаш» заводой электро-гагнууршан С. Нахатов номергүй мотоциклда һуугаад, Воронежско үйлсөөр нюдэ балай харайлгаа. Харгын дүримые хазагайруулагша наһажаал эх ниие дайруулаа. Тэрэнь хүлөө хухарһан, больницада абаашагдаһан байна.

Энээхэн хугасаа соо республикымнай харгынуудта 7 авари болоо. Хойшолонгынь гэхэдэ, 3 хүн наһа бараа, 5 хүн гэмэлтээ.

Н. СЕМЕНОВ,
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Мүнөөдэрэй шухала асуудал». Г. Угрюмовай «Бүхы хурьгадаа бүрин бүтэн түлжүүлхэ» гэһэн статья. «Газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ габшагай хоёр һара». «Зариман уһална, нүгөөдүүлынь хүлеэнэ» — редакциин хэһэн хөөрэлдөөн. «Ленинскэ коммунис субботник» — В. Чеботаревой статья. ТАСС-ай шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партийна ажабайдал: марксистско - ленинскэ һуралсал» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Манай хөөрэлдөөн». «Хуушан алдуунуудаа дабтахагүйн түлөө»! «БАМ: зам табигшадта һаад ушаруулхагүй». «Барилгын эмхинүүд хоорондоо үгээ ойлголсоногүй» гэһэн А. Куклинай статья. «Совет орон: шэнэ һонин» — ТАСС-ай корреспондентнүүдэй мэдээсэлнүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда. «Замбуулиние эзэмдэлгын замаар» — ТАСС-ай материал. «Бамбэрсэг дэлхэйн һонин» — ТАСС-ай корреспондентнүүдэй хилын саанаһаа эльгээһэн тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Агуу революциин түүхэһээ». «Эдэнэр Ильичые хараха, шагнаха золтой байгаа» — О. Серова, Д. Цыренова гэгшэдэй статья. «Соёлой һонин» — суглуулбари. «Хэрбээ гал аюулай һужэрбэл» — П. Степановай репортаж. Соносхолнууд.

САГАН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим нютагуудта саг зуура багаханаар бороо ороход. Баруун тээһээ секундын 9—14 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 10—15, зарим районуудта оройдоол 3 градус дулаан болохо.

Улаан-Үдэдэ сэлмэлгэтэй, бүрхэлгэтэй байха, шииг нойтон орохогүй. Баруун тээһээ секундын 9—14 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 12—14 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05— СССР-эй летчик-космонавт, Советскэ Союзай Герой Ю. В. Малышевтай «Орлёнок» телестудиин юнкорнуудай уулзалга. 10.50 —«Он, Она и Штефан» —уран һайханай фильм. (ГДР). 12.10—«Киногоор аяншалагшадай клуб». 13.10—Шэнэ һонин. 15.25— Дамжуулгын программа. 15.50—«Инженеры огненного фронта» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 16.20—«Е. Сапогова дуулана». 16.35—«Һурган хүмүүжүүлэгшэ» — тележурнал. 17.05 — «Телестадион». 17.35 — «Эрнст Тельман» — баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 18.15 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 18.30 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.00 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һулаaруулхын түлөө КПСС-эй ябуулдаг тэмсэл. 19.30 — «Зураг бухэндэ — наран!» 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — «Мүнөөдэр, үдэшэ бүри» — баримтата фильм. 20.10 — Хоккейгээр Европын ба дэлхэйн чемпионат. ЧССР-эй, Швециин суглуулагдамал командануд (3-дахи үе). 20.55 — «Там, за горизонтом» гэһэн уран һайханай фильм телевиденеэр түрүүшынхеэ харуулагдаха (1 сери). 22.00 —«Время». 22.35 — «Г. Марков. «Зохёохы ажалайнь шатанууд». Түрэһөөр 70 наһанайнь ойдо. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Мультфильмнүүд.

Москва. 18.15 — «Орлёнок» телестудиин концертнэ залда.

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Эхэ орондоо туһалнабди» — һурагшадта. 18.20 — Соносхолнууд. 19.30 — Уран зохёолшо С. Цырендоржиевай зохёохы ажал тухай дамжуулга. 20.15 —«Норильск» —киноочерк. 20.25 — «Хүгжэмтэ уулзалганууд». 20.55 —Баримтата фильмүүд. 21.55—Г. Свиридов. «Патетическэ оратори».

УНШАГТЫ ҺОНИРХОХОЛ БАЙХАТ

ТАБАН ХЭЛЭН ДЭЭРЭ

Л. Н. Толстойн «После бала» гэжэ рассказай ... шухаг ном болгогдон ... дэлхэйдэ гаргагдаха... Украинын номдо дуратай... баярлахын ехээр баяр... Оросой агууехэ уран зо... шын түрэһөөр 150 жэлэй ... до зорюулагдажа. республи... кын «Днипро» хэблэлэй ба... лажа гаргаһан энэ ном 7x1... сантиметрэй хэмжээнтэй ... Гэбэшье тэрэ хэмжээ... яһала ехэ: рассказай ... текст энэ номдо оруулагд... байна. Оросой текстынь һүү... украин, англи, француз, ... мец хэлэн дээрэ рассказ... оршуулганууд толилогдон...

Уран зураааша Сергей ... мович энэ бишыхан аад, ... сэ шухаг номые алтамал ... таһатайгаар шэмэглэһэн ... на. Сагаан, хүхэ, ягаабтар, ... ра-боро үнгэ дээрэ бүтээ... һэн зурагуудынь Толстой... рассказай табан оршуул... илгаруулна.

ТҮРҮҮШЫН ТРАМВАЙ

Азербайджанай ниислэл ... тодо ажаһуугшад Бакуга... рүүшын трамвайн юрэ бусы ... рейсэй гаршаһар болон... байна. Трамвайн депогой ... дэлмэрилэгшэдэй һэльбэн ... нэлһэн вагониие, 57 жэ... урда тээхидэл адли, М. ... сейнов хонхын согтой хү... жэнгирэн доро жолоод... 80 наһатай ажалай ветер... тэрэниие хотын хүүш... паркда абаашаа.

Трамвайн хуушан вагон ... даа Азербайджанай ниисл... хотын транспорттын урдын ... далые һануулна.

Мүнөө транспортын ... нууд хотын элдэб районууд... холбоно. Фуникулёрой туһа... жаар Бакугай эгээл ... газарай нэгэндэ — С. М. ... ровэй нэрэмжэтэ парко... рэжэ шадахабди.

Метро, автобусууд, тролл... бусууд, трамвайнууд хүн ... ной аша туһада табигдан... Гэбэшье бакугайхид түрэл... тынгоо үни үнгэрһэн бай... лые нангинаар сахидаг юм.

АГЫ НҮХЭН СООХИ АПТЕКЭ

Грузиин Вардзиа гэжэ ... нүхэн соо 800 жэлэй үр... түхеэрэгдэһэн аптекэ ... эртэ урдын фармакологи... музей байгуулагдаха.

Эм дом хадагалха зор... той гурбан таһалгатай ... байра — аптекэ һаяхан ... хотодо хэгдэһэн археоло... ска малталгын үедэ ... лэгдээ. Георгий III хаан... лон тэрэнэй басаган — ... хүүхэн Тамара табяад ... турша соо (1156—1204 он...) энэ хотодохи хабсагайда ... рэниие барюулһан ба... бшуу.

Вардзиада саг үргэлжэ ... дэн мянгаад хүн ажаһу... байгаа. Шухала хэрэгтэй ... лоо һаань, тэрэнэй агы ... нүүд соо 50 мянган хүн ... таха аргатай. Эндэ уһанай ... лой соргo татагдаһан, ... хоолой складууд бэлдэгд... байгаа. Аптекын шала ... тэрэнэй өөрһоо нотаһан ... рой шохой шалгажа ... дэнь, цинкын, түмэрэй, ... фадай, серын, хромой, ... бусад зүйлнүүдэй бүт... нүүд олоһон байна. Ш... шэл болон шаажан ам... нуудай түгэдэрхэйнүүд ...

УУРАЛААР ХҮДЭЛ... АВТОМОБИЛЬ ГҮ...

АРХЕОЛОГИИН НЭЭ...

... хүтэлбэрилэгшэ Энрике ... сын мэдүүлэнэй ёһоор ... хеологическа зүйлнүүдэй ... үе сагта хабаатай бай... хай эрдэмтэдэй научна ... жэлэгнүүдые наринаар ... гажа үзэхэдэнь, Ко... урда тээхи үе сагай ... ной эндэ ажаһуудаг ... эдэ бүхы юумэн элир... сэргээлһэн байна.

Редакторай орл...
Н. Р-Д. ОЧИР...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2 68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2 56 23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64 36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2 54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2 65-54.

Республиканская типография Го...ственного комитета Бурятской АС... делам издательств полиграфии и ...ной торговли.
Н-04447. Заказ № 89 Индекс ...